

RAPORT Z WIZYTACJI (ocena programowa)

**dokonanej w dniach 12 – 13 czerwca 2014 r.
na kierunku *turystyka i rekreacja*
prowadzonym na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym
na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu.**

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Danuta Strahl – członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Grażyna Trzpiot – członek PKA
- dr hab. Bogusław Plawgo - członek PKA
- mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA
- mgr Jerzy Springer – ekspert PKA – przedstawiciel pracodawców
- Mateusz Mrozek – ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

Krótką informacją o wizytacji

Wizytacja na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu na kierunku *turystyka i rekreacja* odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2014/2015. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz pierwszy.

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie raportu samooceny, a także dokumentacji przedstawionej w toku wizytacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna oceny jakości kształcenia

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę.

1.1).

Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu rozpoczęła działalność od prowadzenia kształcenia na kierunku *finanse i bankowość* na mocy decyzji Ministra Edukacji Narodowej nr DNS3-0145/TBM/210/94 z dnia 28 czerwca 1994 r. nadającej uprawnienia do prowadzenia wyższych studiów zawodowych.

Na mocy decyzji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego nr DSW-2-05-4003-67/08 z dnia 27 czerwca 2008 r. Uczelnia otrzymała uprawnienia do prowadzenia studiów pierwszego stopnia na kierunku *zarządzanie* w Wydziale Zamiejscowym w Szczecinie. Decyzją nr DNS-WUN-6010-25282-3/AW/12 z dnia 19 września 2012 r. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego udzielił pozwolenia na włączenie z dniem 1 października 2012 r. Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Turystycznej w Szczecinie do Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, która otrzymała uprawnienia do prowadzenia kształcenia na

określonych kierunkach i poziomach kształcenia przysługujące Wyższej Szkole Ekonomiczno-Turystycznej w Szczecinie, w tym do prowadzenia kształcenia na ocenianym kierunku. Tym samym posiadane prawo do prowadzenia studiów pierwszego stopnia na kierunku *turystyka i rekreacja* posiadane przez Wyższą Szkołę Ekonomiczno-Turystyczną w Szczecinie przeszło w drodze sukcesji generalnej na Wyższą Szkołę Bankową w Poznaniu – Wydział Ekonomiczny w Szczecinie (decyzja nr DKN.ZNU.6014.2.103.2.AW z dnia 23 stycznia 2013 r.).

Strategia Uczelni została zatwierdzona – zgodnie z przepisami Statutu Uczelni – Uchwałą Konwentu nr 174/2013 z dnia 29 listopada 2013 r. w sprawie uchwalenia strategii Wyższej Szkoły Bankowej Poznaniu. Zgodnie z treścią tej uchwały strategia Uczelni została określona do roku 2016. Strategia Uczelni stanowi załączniki do wymienionej uchwały. W dokumencie tym określona została również misja Uczelni. W dokumencie tym określono także strategię dla jednostek organizacyjnych Uczelni, tj. dla Wydziału Finansów i Bankowości w Poznaniu, Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie oraz dla Wydziału Ekonomicznego w Szczecinie.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Konwentu wraz z listami obecności w powyższych sprawach. W posiedzeniach oraz procedurze tworzenia tych dokumentów uczestniczyli interesariusze zewnętrzni.

Procedury związane z utworzeniem kierunku zostały zachowane, tj. odbywały się zgodnie z zapisami w Statucie.

Misja Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu jako wyznacznik swojej tożsamości uznaje zawołanie Partnerzy w rozwoju kariery zawodowej, co oznacza orientację na kształcenie umożliwiające studentom wybór drogi zawodowej i jej skuteczność. Partnerstwo oznacza – otwartość na opinie studentów i partnerski stosunek do studenta. Koncepcja kształcenia kierunku *turystyka i rekreacja* realizuje te zadania misji poprzez oferowanie kształcenia na studiach niestacjonarnych, systematyczne pozyskiwanie informacji poprzez Badania Atrybutów Marki, w tym pozyskiwanie opinii studentów oraz interesariuszy zewnętrznych. Koncepcja kształcenia wpisuje się też w wizję Uczelni, która zakłada, iż Uczelnia to Regionalny lider w kształceniu studentów łączących naukę i pracę. Cele strategiczne Wydziału Ekonomicznego w Szczecinie to: Poszerzenie profilu kształcenia, nowoczesne produkty dydaktyczne, nowe obszary działalności, Kadra dydaktyczna. Wydział realizuje cele strategiczne na kierunku *turystyka i rekreacja* poprzez poszerzanie i pogłębianie profilu kształcenia w zakresie oferowanych specjalnościach, nowe metody dydaktyczne jak np. peer learning, burza mózgów, case studies. poprzez unowocześnianie form zajęć zgodnych z profilem praktycznym kształcenia, jak np. wizyty studyjne, zajęcia w warunkach zbliżonych do rzeczywistych, tj. prowadzenie zajęć w firmach sektora turystycznego; objęcie zajęć i przedsięwzięć patronatami firm. Koncepcja kształcenia realizuje cel strategiczny związany z kadrami i opiera się na wykorzystaniu kadry o specjalnościach zgodnych z potrzebami kierunku i o dużym stopniu doświadczenia zawodowego.

Koncepcja kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* oparta jest z jednej strony na doświadczeniach wypracowanych w systemie szkolnictwa wyższego w Polsce, a z drugiej strony realizując misję i strategię Uczelni podkreśla praktyczność kierunku wypracowaną wspólnie z przedstawicielami sektora turystycznego. Zakłada zarówno praktyczność treści programowych, jak i praktyczności i przyjazność form kształcenia co odpowiada misji i wizji Uczelni.

Koncepcja kształcenia zakłada przyporządkowanie kierunku do trzech obszarów kształcenia, tj.: nauk społecznych, przyrodniczych, medycznych o zdrowiu i kulturze fizycznej, obejmuje wiedzę z zakresu nauk ekonomicznych, nauk o zarządzaniu, nauk przyrodniczych w zakresie geografii oraz nauk o kulturze fizycznej, w tym w zakresie podstaw rekreacji. Sześciomiesięczny tok kształcenia student rozpoczyna od zdobycia podstawowej wiedzy z zakresu nauk społecznych, przyrodniczych oraz nauk o kulturze fizycznej. Od pierwszego semestru stopniowo wdrażane są przedmioty kierunkowe, takie jak

Podstawy Turystyki, czy Geografia Turystyczna. Niektóre przedmioty, takie jak np. Geografia Turystyczna zostały podzielone na dwie części, z których pierwsza obejmuje podstawową wiedzę z zakresu przedmiotu, druga natomiast jest realizowana później, ze względu na potrzebę posiadania przez studenta szerszej wiedzy z innych dziedzin, która jest prezentowana w ramach innych, stopniowo wdrażanych przedmiotów. Wraz z rozpoczęciem drugiego roku nauki, student realizuje przedmioty kierunkowe, takie jak m.in. Obsługa Ruchu Turystycznego, Marketing Usług Turystycznych, czy też Podstawy Hotelarstwa i Podstawy Rekreacji. W ostatnich trzech semestrach realizowane są przedmioty specjalnościowe – zgodnie z wybranymi przez studentów specjalnościami. Są to zajęcia typowo zawodowe, przygotowujące przyszłego absolwenta do pracy w wybranej branży turystycznej lub rekreacyjnej. Praktyczność treści programowych polega na dopasowaniu ich do wymagań i obecnego rynku pracy i pracodawców. Realizowane zajęcia dydaktyczne pozwolą studentom na zdobycie wiedzy jak i umiejętności z organizacji imprez i spotkań konferencyjnych i biznesowych w tym międzynarodowych imprez, typu incentive, stosowania nowoczesnych metod aktywizacji sprzedaży z wykorzystaniem technik komputerowych i Internetu, zarządzania przedsiębiorstwem, działającym w branży turystycznej, na rynku międzynarodowym, opracowania strategii rozwoju przedsiębiorstw, instytucji i organizacji związanych z turystyką uzdrowiskową i SPA. Różnorodność zdobytej wiedzy pozwala na zwiększenie konkurencyjności absolwentów kierunków TiR, co jest potwierdzone badaniami przeprowadzonymi przez Uczelnię wśród pracodawców. Na praktyczność kształcenia wpływają również realizowane w ramach TiR zajęcia terenowe. Charakterystyczną formą kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* są projekty, których przygotowanie wymaga samodzielnej analizy literatury przedmiotu, analizy rynku czy też przeprowadzenia badań. Koncepcja kształcenia zakłada, iż absolwent powinien posiadać niezbędną wiedzę i umiejętności zarówno z dziedziny obsługi ruchu turystycznego, rekreacji, jak i dziedziny hotelarsko-gastronomicznej, jak i zarządzania i finansów przedsiębiorstw funkcjonujących na rynku turystycznym. Koncepcja zakłada także, poprzez oferowanie podstaw programowych, możliwość uzyskania w dalszej edukacji odpowiednich uprawnień zawodowych.

Szeroka formuła programowa kierunku *turystyka i rekreacja* bo odwołująca się do sektora turystyki oraz rekreacji tworzy możliwości elastycznego budowania programu studiów i oferowania specjalności kształcenia. W roku akademickim 2014/15 oferowane są następujące specjalności:- Hotelarstwo, - Pilotaż i przewodnictwo turystyczne,- Turystyka międzynarodowa, - Turystyka uzdrowiskowa SPA i Welles, - Zarządzanie, gastronomia i dietetyka. Specjalności w większym zakresie powiązane są z zakresem turystyki a w konsekwencji z dziedziną nauk ekonomicznych, zgodnie ze strukturą efektów kształcenia które zostały w przeważającej części powiązane z obszarem nauk społecznych.

Różnorodność oferty dydaktycznej można zaobserwować również w oferowanej formie zajęć. I tak np.: w ramach przedmiotu Walory Turystyczne i Rekreacyjne Wybranych Miast Polski oraz Walory Turystyczne i Rekreacyjne Wybranych Miast Unii Europejskiej studenci mają do wyboru formę studyjną lub ćwiczeniową. Studenci odbywają m. in. wyjazdy do wybranych miast turystycznych Polski i UE, jak również uczestniczą w międzynarodowych targach turystycznych. W programie studiów są zajęcia o charakterze innowacyjnym jak np. przygotowujące studentów do obsługi elektronicznych systemów rezerwacyjnych.

1.2).

Wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczący w procesie kształtowania koncepcji kształcenia. Ofertę programową kierunku *turystyka i rekreacja* wypracowuje środowisko Wydziału, w tym Rada Wydziału, a zwłaszcza członkowie Komisji Rady Wydziału ds. Jakości i Oferty Kształcenia. W gremiach tych uczestniczą studenci. Zarówno efekty kształcenia, jak i program studiów oraz jego modyfikacje były konsultowane z przedstawicielami rynku pracy sektora turystycznego: biur podróży, hoteli, Centrum zdrowia

itp. Efekty kształcenia zatwierdza Konwent, a są one wypracowywane we współpracy kadry akademickie z pracodawcami. Oferta nowych specjalności wypracowywana jest również wspólnie z pracodawcami. Oferta istniejących specjalności jest również na bieżąco weryfikowana przez współpracujących pracodawców i instytucje otoczenia biznesowego. Sylwetkę absolwenta i treści programowe poszczególnych przedmiotów wypracowuje środowisko Wydziału w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Udział interesariuszy wewnętrznych w zapewnieniu odpowiednich treści i form kształcenia, odpowiadających koncepcji praktyczności i przyjazności jest zapewniony poprzez: ciała statutowe (konwent, senat, rada Wydziału), w których kompetencjach mieści się ocena jakości kształcenia: kadra naukowo-dydaktyczna, w tym w szczególności z dużym doświadczeniem praktycznym oraz studenci: poprzez udział w ciałach statutowych, studenci: poprzez cosemestralne ankiety oceniające (wpisane w system jakości kształcenia).

Koncepcja kształcenia w zakresie dopasowania jej do wymagań rynku pracy jest oparta na dokumentach strategicznych, tj. misji i strategii. Także opis pożądanej sylwetki absolwenta koresponduje z zapisami wymienionych dokumentów. Realizacja przyjętych celów szczególnie umiejętności oraz kompetencji z dziedziny obsługi ruchu turystycznego, rekreacji i wypoczynku oraz zarządzania finansami obszaru hoteli i gastronomii są zgodne z oczekiwaniami przyszłych pracodawców. Szczegółowe opisy efektów kształcenia uwzględniają opinie partnerów biznesowych współpracujących z wizytowaną jednostką. Należą do nich m.in.:

- Urząd Marszałkowski
- PŻM
- Feniks Travel
- Złoty Kompas podróży
- Go Travel.

Strategia rozwoju WSB w Poznaniu ma układ hierarchiczny w której swoją integralną część zajmuje strategia Wydziału Ekonomicznego. Jedną z jej części zajmują zapisy dotyczące działań oraz reakcji na zmiany otaczającego studenta rynku pracy. Jednym z przyjętych atrybutów marki jest praktyczność, która jest rozumiana jako dopasowanie kształcenia do wymagań pracodawców, co z kolei wymusza ścisłą z nimi współpracę. Uczestnictwo interesariuszy zewnętrznych w procesie określania i kształtowania koncepcji kształcenia odbywa się w ramach programu partnerstwa biznesowego. Na mocy porozumień o objęciu patronatu nad specjalnościami, także dla *Turystyki i Rekreacji* oferta kształcenia po konsultacjach zawierających opinie pracodawców nabiera odpowiedni kształt dając jednocześnie studentom możliwość zdobycia wiedzy opartej na wielu doświadczeniach firm. Innym przyjętym i realizowanym rozwiązaniem jest działalność tzw. menadżerów kierunków współpracujących ze środowiskiem pracy. Należą do nich właściciele hoteli, biur podróży a także gospodarstw agroturystycznych. W bieżącym roku akademickim odbyły się dwa spotkania menadżerów kierunków. Ich celem było określenie możliwości wymiany dobrych praktyk w zakresie układania programów studiów, weryfikacji efektów kształcenia a także opisu sylwetki absolwenta. Zarządzeniem nr 78 z dnia 30.09.2014 roku Dziekana Wydziału Ekonomicznego w Szczecinie powołano Radę Turystyki i Rekreacji której celem jest podejmowanie działań na rzecz rozwoju oferty dydaktycznej a także wzmocnienia profilu praktycznego na kierunku TiR. Odbywa się to przez:

- Opiniowanie programów zajęć i efektów kształcenia
- Opiniowanie sylwetki absolwenta
- Opiniowanie programów praktyk oraz umożliwianie ich odbywania w reprezentowanych podmiotach gospodarczych
- Rekomendowanie praktyków mogących sprostać pracy dydaktycznej na kierunku TiR.

Posiedzenie Rady Kierunku zwołuje menadżer co najmniej raz w roku. Obecnie trwają przygotowania do wyborów do Rady Wydziału i zgodnie z §18 ust.2 statutu WSB wprowadzonego uchwałą nr 2/13/2015 Zarządu Centrum Rozwoju Szkół Wyższych TEB

Akademia Sp. z o.o. z dnia 16.04.2015 roku w posiedzeniach Rady będzie uczestniczył przedstawiciel pracodawców. Na podstawie wniosków przedstawicieli środowiska społeczno-gospodarczego w planach studiów na rok akademicki 2015/2016 zaplanowano zwiększenie liczby ćwiczeń przy jednoczesnym zmniejszeniu liczby godzin wykładów dla:

- Podstawy rekreacji
- Podstawy hotelarstwa

Oraz przeprowadzania zajęć studyjnych z takich przedmiotów jak:

- Geografia turystyczna
- Walory turystyczne i rekreacyjne wybranych miast Polski.

Powyższe świadczy o skuteczności wnoszonych uwag pracodawców do procesu kształcenia. W trakcie wizytacji ZO odbył spotkanie z grupą pracodawców. Potwierdzili oni swoje uczestnictwo w procesie wielotorowych konsultacji zarówno sformalizowanych, jak i nieformalnych. Daje się zauważyć - jak podkreślali - duża ofensywa Uczelni w konsultacjach oraz zadawanych pytaniach dotyczących siatki godzin oraz efektów i programów kształcenia. Studenci w opinii pracodawców spełniają wymogi stawiane przez rynek pracy posługując się w kontaktach dwoma językami. Wśród inicjatyw pojawiły się w dyskusji spotkania z pracodawcami, konkursy oraz coroczna edycja nosząca nazwę Flis Odrzański. Jeden z pracodawców zwrócił także uwagę na szybką reakcję Wydziału w zakresie zgłaszanego zapotrzebowania rynku pracy oraz mobilność czasową władz dziekańskich we wzajemnych kontaktach. Elementem spinającym szeroki proces kształcenia na potrzeby budowania Infrastruktury Europejskiej Produktu Turystycznego, a także współtworzenia korytarza transportowego jest Urząd Marszałkowski, który był reprezentowany przez dyrektora Wydziału Współpracy Regionalnej. Także pozostali uczestnicy spotkania reprezentujący kluczowe dla regionu firmy jak PŻM czy Izbę Turystyki gwarantują wysoki poziom merytoryczny wnoszonych zmian do procesu kształcenia. W podsumowaniu należy podkreślić, że przed uruchomieniem nowych kierunków Dział Badań Centrum Rozwoju Szkół Wyższych TEB Akademia bada potencjał rynku pracy i zapotrzebowanie na określone specjalności. Po przejściu WSET nie było możliwości swobodnego kształtowania specjalności, ich zakresu, a także realizowanego programu. Dopiero od roku akademickiego 2013/2014 stopniowo wprowadzano zmiany. Obecna oferta jest efektem badań rynku oraz konsultacji z pracodawcami. Wśród dokumentacji poddanej analizie znajdują się:

- Protokoły z posiedzeń Rady TiR z 20.09.2014 oraz 09.01.2015
- Porozumienia ramowe o współpracy
- Regulamin Partnerstwa Lokalnego Na Rzecz Rozwoju Regionalnego Rynku Pracy w Województwie Zachodniopomorskim
- Umowy partnerstwa lokalnego a także z Zachodniopomorską Izbą Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Szczecinie
- Akt przystąpienia do konsorcjum Klaster Morski Pomorza Zachodniopomorskiego.

Partnerzy wizytowanego kierunku uczestniczą w procesie określania perspektyw, koncepcji oraz efektów kształcenia. Dzięki przyjętym procedurom proces należy uznać za realizowany w pełni.

Ponadto ścisłą współpracę ze środowiskiem Partnerów Biznesowych prowadzi Menadżer kierunku *turystyka i rekreacja*. Przedstawiciele biur podróży, hotelarze, osoby prowadzące gospodarstwa agroturystyczne czynnie biorą udział w spotkaniach poświęconych kształtowaniu programu studiów, a także we wskazaniu miejsc i harmonogramów praktyk studenckich.

Istotnym efektem współpracy Wydziału z interesariuszami zewnętrznymi jest organizacja zajęć fakultatywnych. Wiedzę praktyczną uzupełniają fakultatywne zajęcia terenowe organizowane przez opiekuna koła naukowego Miłośników Architektury, Sztuki i Przyrody, kierownika Katedry Turystyki WSB w Poznaniu Wydz. Ekonomiczny w Szczecinie. Dotychczas odbyły się wyjazdy do Krakowa i Paryża. Należy dostrzec efekty pracy Koła jak np.:

1. Opracowanie techniczne skryptu KRAKÓW- materiały informacyjne i ćwiczeniowe”
2. Włączenie się do poprowadzenia warsztatów ekologicznych podczas Flisu Odrzańskiego 2014 dla uczniów na zlecenie miasta Gryfina
3. Prowadzenie badań czystości wody w Odrze na trasie Flisu
4. Włączenie się do prac na Konkursie Młodzież na Morzu, któremu patronuje Uczelnia.

Zatem udział kadry akademickiej, studentów oraz interesariuszy zewnętrznych ma istotny i konstruktywny wpływ na koncepcję kształcenia.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1.1) Koncepcja kształcenia jest zgodna z misją Uczelni i strategicznymi celami określonymi dla Wydziału Ekonomicznego w Szczecinie. Koncepcja kształcenia jest wyraźnie zorientowana na potrzeby rynku pracy o znacznym stopniu uprządkowania procesu kształcenia, co odpowiada misji i Wizji Uczelni.

1.2) W określaniu koncepcji kształcenia udział bierze kadra akademicka, w tym władze Wydziału i menedżer kierunku, studenci oraz przedstawiciele rynku pracy sektora turystycznego. Partnerzy wizytowanego kierunku uczestniczą w procesie określania perspektyw, koncepcji oraz efektów kształcenia. Dzięki przyjętym procedurom proces należy uznać za realizowany w pełni.

Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

2.1)

Uchwałą Nr 98/2012 z dnia 20 lipca 2012 r. Konwent określił - zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji - efekty kształcenia na kierunkach studiów realizowanych przez Wyższą Szkołę Bankową w Poznaniu oraz jej jednostki organizacyjne od roku akademickiego 2012/2013, w tym dla ocenianego kierunku studiów. W posiedzeniu nie uczestniczyli interesariuszy zewnętrzni.

Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku determinowana jest poprzez zdefiniowanie profilu wszystkich kierunków studiów prowadzonych na Wydziale zamiejscowym WSB w Szczecinie jako profil praktyczny. Ponadto koncepcja kształcenia WSB zakłada dwie podstawowe cechy, a mianowicie praktyczność treści programowych oraz przyjazność form kształcenia. W kontekście ocenianego kierunku zakłada się, iż absolwenci będą wyposażeni w kompetencje, umiejętności i wiedzę z zakresu turystyki, rekreacji, ale także ekonomii, zarządzania, prawa, czy medycyny. Absolwent ma być przygotowany do pracy w branży turystycznej. W ramach koncepcji kształcenia silnie eksponuje się dążenie do przygotowania absolwentów do pracy w konkretnych typach podmiotów, takich jak:

- przedsiębiorstwach żeglugowych morskich i śródlądowych nastawionych na turystykę pasażerską,
- biurach turystycznych, firmach spedycyjnych zarządzających transportem turystycznym,
- agencjach turystycznych i informacji turystycznej,
- obiektach turystyczno-wypoczynkowych i uzdrowiskowych,
- obiektach sportowo-wodnych i przystaniach specjalizujących się w turystyce kwalifikowanej i specjalistycznej,
- instytucjach i przedsiębiorstwach obsługujących turystykę przygraniczną, tranzytową i euroregionalną,
- urzędach samorządowych i ośrodkach, instytucjach turystycznych regionalnych i lokalny

Ocena przyjętej struktury zakładanych efektów kształcenia dla poszczególnych poziomów kształcenia i profili kształcenia zostanie dokonana także z perspektywy powyżej zrelacjonowanych założeń ogólnej koncepcji kształcenia.

Dla studiów I stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* profil praktyczny przewidziano 17 efektów w zakresie wiedzy; 22 efekty w zakresie umiejętności; 10 efektów w zakresie kompetencji społecznych. Treść tych efektów właściwie kształtuje tożsamość kierunku *turystyka i rekreacja*, odpowiada charakterowi obszarów kształcenia i dyscyplin naukowych do których przypisano kierunek. Warto podkreślić, iż treści kierunkowych efektów kształcenia posiadają wysoce praktyczny charakter. Można domniemywać, iż absolwenci zostaną wyposażeni w umiejętności bardzo konkretne, przydatne w codziennej pracy w organizacjach sektora turystycznego.

Oceniany kierunek został w następujący sposób przypisany do obszarów kształcenia oraz dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia: obszar nauk społecznych, dziedzina nauk ekonomicznych, dyscypliny: ekonomia, nauki o zarządzaniu – 79%; nauki przyrodnicze dziedzina nauki o ziemi: dyscyplina geografia 11%; nauki medyczne, nauki o zdrowiu oraz nauki o kulturze fizycznej 10%. Takie przypisanie kierunku znajduje uzasadnienie w strukturze efektów kształcenia oraz właściwie odpowiada przyjętej koncepcji kształcenia. W załączonej do dokumentacji tabeli „Efekty kształcenia dla kierunku studiów „*turystyka i rekreacja*” studia pierwszego stopnia – profil praktyczny” Uczelnia zgodnie z wymogami KRK właściwie przyporządkowała zakładane kierunkowe efekty kształcenia do efektów kształcenia w trzech odpowiednich obszarach kształcenia dla profilu praktycznego. Wymagania w tym zakresie zostały spełnione. W załączonej do dokumentacji „Matrycy efektów kształcenia dla programu kształcenia na kierunku *Turystyka i rekreacja* (studia I stopnia) z przypisaniem do poszczególnych przedmiotów z odniesieniem do efektów kształcenia dla obszaru kształcenia nauk społecznych, nauk przyrodniczych oraz obszaru nauk medycznych, nauk o zdrowiu, nauk o kulturze fizycznej” poszczególnym zakładanym kierunkowym efektem kształcenia przyporządkowano moduły kształcenia w ramach, których efekty te mają być realizowane. Analiza tego przyporządkowania wskazuje, iż wszystkim zakładanym kierunkowym efektem kształcenia przypisano odpowiednie moduły kształcenia. Uwzględniono przy tym wskazanie powiązania kierunkowych efektów kształcenia z modułami przypisanymi dla poszczególnych specjalności.

Na Wydziale Zamiejscowym WSB w Szczecinie na kierunku *turystyka i rekreacja* w roku akademickim 2014/15 oferowane były takie specjalności kształcenia jak: Hotelarstwo, Pilotaż i przewodnictwo turystyczne, Turystyka międzynarodowa, Turystyka uzdrowiskowa SPA i Welles, Zarządzanie gastronomia i dietetyk. Uwzględniając jednak ograniczoną liczebność studentów na poszczególnych latach realnie prowadzona jest jedna specjalność: Turystyka uzdrowiskowa SPA i Welles. Należy podkreślić, iż w dokumentacji programu kształcenia nie zawarto jednoznacznych opisów sylwetki absolwenta prowadzonych specjalności. Pewne informacje na ten temat są zawarte jednak na stronie internetowej Uczelni.

Szczegółowe/modułowe efekty kształcenia zawarto w kartach poszczególnych przedmiotów i jednoznacznie przypisano do kierunkowych efektów kształcenia. Analiza zakładanych kierunkowych efektów kształcenia, w tym ich przypisania do modułów kształcenia uwzględniająca proponowane specjalności kształcenia, a także analiza szczegółowych/przedmiotowych efektów kształcenia pozwala stwierdzić, iż zostają spełnione wymagania związane z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Zestaw analizowanych efektów kształcenia odpowiada koncepcji rozwoju kierunku. Należy podkreślić eksponowanie efektów kształcenia związanych z umiejętnościami praktycznymi. Kierunkowe i szczegółowe efekty kształcenia odpowiadają koncepcji kształcenia na potrzeby rynku pracy, w tym kształtowania umiejętności praktycznych.

W ramach programu kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* przedstawiono odpowiednie macierze odniesienia kierunkowych efektów kształcenia do poszczególnych modułów kształcenia uwzględniające moduł praktyki zawodowej. Zapewniono spójność kierunkowych efektów z modułami kształcenia. W ramach kart poszczególnych przedmiotów uwzględniono wskazanie szczegółowych/przedmiotowych efektów kształcenia oraz ich przypisanie do kierunkowych efektów kształcenia. **Analiza struktury szczegółowych efektów kształcenia w kontekście ich przyporządkowania do kierunkowych efektów kształcenia wskazuje, iż zachodzą warunki umożliwiające realizację kierunkowych efektów kształcenia. Występuje spójność kierunkowych i szczegółowych efektów kształcenia.**

Zgodnie z informacją zawartą w raporcie samooceny i potwierdzoną w trakcie wizytacji ZO efekty kształcenia oraz ofertę nowych kierunków a także zmiany w istniejących już kierunkach wypracowuje środowisko Wydziału (w tym Rada Wydziału, a zwłaszcza członkowie Komisji Rady Wydziału ds. Jakości i Oferty Kształcenia). Propozycje te opiniuje Senat, natomiast ostateczne decyzje podejmuje Konwent. Podkreśla się, iż w każdym z tych ciał udział biorą studenci. Zgodnie z deklaracjami oferta kierunków jest konsultowana z pracodawcami, szczególnie współpracującymi z Uczelnią w ramach programu tak zwanego Partnerstwa Biznesowego dla kierunku *turystyka i rekreacja*. Oferta istniejących specjalności jest również na bieżąco weryfikowana przez współpracujących pracodawców i instytucje otoczenia biznesowego. Przedstawiciele Wydziału Zamiejscowego w Szczecinie deklarują, iż w programie kształcenia ocenianego kierunku zostały zawarte te umiejętności zawodowe, których oczekują przyszli pracodawcy. Uwzględniono w niej opinie doświadczonej kadry specjalistów regionalnych organizacji turystycznych, pracowników biur tj. FENIX Travel - Tomasz Mazur, GO TRAVEL, ŻŁOTY KOMPAS podróży, hotelu „Radisson BLU”, jak również firmy „UNITY LINE”, zarządzającej biurem podróży i promami. Można podsumować, iż dostrzegalny jest udział poszczególnych interesariuszy w zapewnieniu odpowiednich treści i form kształcenia. Na podstawie Raportu samooceny, ale także wizytacji ZO można potwierdzić, iż udział interesariuszy w kształtowaniu efektów kształcenia zaznacza się w takich formach jak:

- ciała statutowe (konwent, senat, rada Wydziału): poprzez stosowne uchwały,
- kadra naukowo-dydaktyczna (z naciskiem na angażowanie wykładowców z dużym doświadczeniem praktycznym) oraz studenci: poprzez udział w ciałach statutowych,
- studenci: poprzez co semestralne ankiety oceniające (wpisane w system jakości kształcenia),
- pracodawcy: w ramach uzgodnionego zakresu Programu Partnerstwa Biznesowego,
- instytucje otoczenia biznesowego: w ramach uzgodnionego zakresu Programu Partnerstwa Biznesowego.

Dodatkową formą uwzględniania oczekiwań otoczenia w kształtowaniu programu kształcenia jest aktywność „menadżera kierunku”, który współpracuje ze środowiskiem Partnerów Biznesowych. Pozwala to na bieżące dostrzeganie i zmian wymogów rynku pracy. Zgodnie z deklaracjami przedstawiciele biur podróży, hotelarze, osoby prowadzące gospodarstwa agroturystyczne czynnie biorą udział w spotkaniach poświęconych kształtowaniu programu studiów a także wskazaniu miejsc i harmonogramów praktyk studenckich.

Można potwierdzić, iż kierunkowe efekty kształcenia sformułowane były zaś efekty przedmiotowe są na bieżąco sformułowane przy udziale: założyciela, organów statutowych Uczelni i Wydziału, kadry naukowo-dydaktycznej, studentów i pracodawców. W świetle powyższych uwag można jednoznacznie potwierdzić, iż Uczelnia w kształtowaniu programu kształcenia o profilu praktycznym uwzględnia wymagania rynku pracy, pracodawców oraz innych interesariuszy.

Jak wskazano wyżej Uczelnia przedstawiła jednoznaczne przyporządkowanie kierunkowych efektów kształcenia do modułów kształcenia, a w ramach kart przedmiotów przyporządkowanie efektów szczegółowych/modułowych do efektów kierunkowych. Należy stwierdzić, iż analiza treści i powiązań kierunkowych i szczegółowych efektów kształcenia jednoznacznie wskazuje na możliwość osiągnięcia wszystkich zakładanych efektów kształcenia. W kartach przedmiotów w sposób jednoznaczny i przejrzysty przyporządkowano treściom kształcenia szczegółowe efekty kształcenia. Analiza tych powiązań pozwala stwierdzić, iż generalnie zachodzą warunki umożliwiające realizację szczegółowych efektów kształcenia. **Występują jednak przykłady niespójności pomiędzy treściami kształcenia a efektami szczegółowymi.** W przypadku przedmiotu **Fizjologia człowieka** treści programowe obejmują:

- Budowa i rola układu krążenia
- Budowa i rola układu oddechowego
- Wpływ wysiłku fizycznego na funkcjonowanie organizmu
- Pierwsza pomoc przedmedyczna -resuscytacja
- Udzielenie pierwszej pomocy w nieszczęśliwych wypadkach (utrata przytomności, wypadki komunikacyjne, krwawienia, omdlenie, hipoglikemia, wstrząśnienie mózgu)
- Bandażownictwo- założenie opatrunku na kości długie, stawy kończyny górnej, głowy,

zaś efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób niepowiązany z powyżej cytowanymi treściami kształcenia:

FC_W1 Zna podstawowe zasady bezpieczeństwa i higieny pracy.

FC_W2 Zna wybrane uwarunkowania rozwoju turystyki i rekreacji (psychologiczne, przyrodnicze, społeczno-kulturowe, fizjologiczne).

FC_W3 Posiada wiedzę na temat czynników rozwoju turystyki i rekreacji i jednocześnie ich wpływu na aktywność ruchową człowieka

FC_U1 Umie stosować przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy, sanitarne, ochrony.

Podobna sytuacja niespójności treści i szczegółowych efektów kształcenia występuje w przedmiocie **Ekonomia**. W przypadku przedmiotu **Podstawy rekreacji** treści kształcenia dotyczą rekreacji, natomiast w efektach szczegółowych istotny udział posiadają efekty związane z turystyką, jak na przykład : PR_W1 Zna systematykę turystyki - rodzaje i formy turystyki i rozumie jej związki z innymi dziedzinami; PR_U1 Umie organizować różne formy turystyki i rekreacji z poszanowaniem środowiska przyrodniczego. Braku spójności pomiędzy treściami kształcenia a efektami szczegółowymi można doszukiwać się w przypadku przedmiotu **Podstawy hotelarstwa**. Treści kształcenia są spójne z nazwą przedmiotu natomiast, nie dotyczy to już w takim samym stopniu efektów kształcenia. Co symptomatyczne słowo „hotel/hotelarstwo” nie pojawia się w zestawie szczegółowych efektów kształcenia. W odniesieniu do modułu praktyka zawodowa znaczący część treści kształcenia zawartych w karcie przedmiotu oraz w odrębnym dokumencie Program praktyk zawodowych na kierunku *turystyka i rekreacja* nie znajduje pełnego odzwierciedlenia w zakładanych szczegółowych efektach kształcenia, szczególnie w zakresie umiejętności (których przewidziano jedynie cztery).

Niezależnie od powyżej zidentyfikowanych uchybień, które należy usunąć można podsumować, że występują właściwe warunki zapewniające możliwość osiągnięcia kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

Studenci podczas spotkania z przedstawicielem Zespołu Oceniającego pozytywnie odnieśli się do możliwości osiągnięcia poszczególnych efektów kształcenia na swoim kierunku studiów. Warto zaznaczyć, że studenci bardzo dobrze orientowali się w tym, czym są efekty kształcenia i jaką wagę mają dla ich wykształcenia oraz przydatności dla rynku pracy. Studenci zapytani o zmiany jakie wprowadziliby w programach kształcenia zaznaczyli,

że z aprobatą przyjęliby większe natężenie przedmiotów praktycznych oraz poprawę ich jakości. Studenci nie wiedzą jednak do kogo zgłosić się w razie problemów z planem studiów, jak sami wskazali mają poczucie braku wpływu na zmiany w tym zakresie. Pomimo podkreślenia wysokiego poziomu nauczania - warto zastanowić się nad szerszą promocją postaw, mających na celu rozwój świadomości w zakresie kultury jakości kształcenia. Studenci z aprobatą przyjęliby zmianę w tym zakresie

Opis efektów kształcenia jest dostępny dla studentów na platformie informatycznej Moodle po zalogowaniu. Dostępny jest zarówno opis efektów kierunkowych jak i opisy efektów szczegółowych zawarte w kartach przedmiotów. Platforma Moodle zawiera informacje dydaktyczne takie jak karty przedmiotów, ale także treści merytoryczne w formie elektronicznej. Wydział Zamiejscowy w Szczecinie współdzieli wymienioną platformę z innymi Wyższymi Szkołami Bankowymi, w ramach której rozwijany jest projekt eSyllabus zakładający stworzenie bazy sylabusów do wszystkich przedmiotów w formie elektronicznej (tzw. eSyllabusów). Takie wersje minimów programowych znajdują się na platformie e-learningowej i są dostępne dla studentów uczestniczących w zajęciach różnego typu. Celem tego projektu jest wytworzenie bazy dla rozwijania serwisów internetowych (tzw. eSerwisów) do przedmiotów wykładanych na Wydziale Zamiejscowym.

Na ogólnodostępnej stronie internetowej są dostępne jedynie opisy sylwetki absolwenta poszczególnych specjalności. Podano tu takie treści jak: „Twoja wiedza i umiejętności”: (wymienione kilka punktów), „Przykładowe miejsca pracy”, „Przykładowe stanowiska”. Informacje te należy ocenić jako cenne z punktu widzenia kandydatów, jednakże nie wyczerpują one pełnego opisu zakładanych efektów kształcenia.

Podstawowe wymagania w zakresie dostępności opisu założonych efektów kształcenia zostają spełnione. Przy czym można by sugerować potrzebę udostępnienia co najmniej kierunkowych efektów kształcenia dla wszystkich potencjalnych zainteresowanych, w tym w szczególności dla osób rozważających podjęcie kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

Zakładane efekty kształcenia są opisane w sposób przejrzysty i zrozumiały. Studenci mają świadomość tego, gdzie w razie potrzeby szukać interesujących ich treści. Materiały udostępniane są w wersji elektronicznej poprzez system Extranet oraz stronę internetową Uczelni, co umożliwia stały dostęp do potrzebnych informacji. Szczegółowe informacje dotyczące wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych jakie zdobędą w trakcie kształcenia są przekazywane przez prowadzącego na początku zajęć z każdego przedmiotu. Treści te, zdaniem studentów, w wystarczającym stopniu określają przebieg kursu i sylwetkę studenta po jego zakończeniu. Zdarzają się jednak przypadki, w których treść dostępna w sylabusach odbiega od tej, która jest prezentowana na zajęciach. Rozwiązaniem tej sytuacji może być pogłębienie analizy przeprowadzanej w ramach systemu zapewniania jakości kształcenia o ocenę zgodności treści realizowanych przez nauczycieli akademickich podczas zajęć z informacjami zawartymi w sylabusach.

2.2).

Analiza treści zakładanych efektów kształcenia ocenianego kierunku pozwala potwierdzić, iż zostały one sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne. Kierunkowe efekty kształcenia zostały określone w sposób prawidłowy. Przyjęte w kartach modułów (sylabusach przedmiotów) zasady formułowania celów kształcenia, efektów szczegółowych, treści kształcenia oraz stosowania wzajemnych odniesień mają prawidłową konstrukcję i zawierają szeroki zakres informacji. Warto podkreślić, iż efekty szczegółowe zostały przypisano treściom kształcenia. Efektem szczegółowym jednoznacznie przypisano formy weryfikacji, natomiast nie przypisano metod dydaktycznych. Sposób formułowania efektów szczegółowych i zawarcie w kartach przedmiotów przypisania im treści kształcenia oraz form weryfikacji nie pozostawia jednak wątpliwości, iż efekty szczegółowe są sprawdzalne.

W zakresie formułowania szczegółowych efektów kształcenia można mieć zastrzeżenia jedynie do braku przypisania poszczególnym efektom szczegółowym określonych metod dydaktycznych. Efekty kształcenia są jednak niewątpliwie sformułowane w sposób zrozumiały i sprawdzalny.

Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA jednoznacznie stwierdzili, że efekty kształcenia są im przedstawiane w sposób przystępny i zrozumiały.

2.3)

Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. protokoły egzaminacyjne, karty okresowych osiągnięć studenta, a także dyplomy prowadzona jest prawidłowo.

Natomiast w suplementach do dyplomu wskazane jest: w pkt. 2 - Informacje o dyplomie ust. 2.3 – Nazwa i status Uczelni wydającej dyplom – określenie statusu Uczelni, tj. „niepubliczna Uczelnia zawodowa”, zamieszczenie informacji, na podstawie jakiej ustawy funkcjonuje obecnie Uczelnia. Natomiast zapis dotyczący określenia podstawy prawnej rejestru Uczelni niepublicznych i związków Uczelni niepublicznych („na podstawie ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 385 z późniejszymi zmianami) wydaje się zbędny.

Przechowywanie efektów kształcenia

W Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu obowiązuje Zarządzenie nr 12/2013 Kanclerza z dnia 3 czerwca 2013 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji Kancelaryjnej, którego celem jest ustalenie zasad postępowania, mających zapewnić sprawne i szybkie wykonywane czynności kancelaryjnych, a także określenie zasad przechowywania i postępowania z aktami w toku bieżącej pracy w komórkach organizacyjnych. Tryb przekazywania do Archiwum Uczelni zostało uregulowane w Zarządzeniu nr 2/2007 z dnia 23 marca 2007 r. w sprawie archiwum zakładowego Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu. Po upływie okresu przechowywania, akta przekazywane są do archiwum Uczelnianego na podstawie spisu zdawczo-odbiorczego. Przepisy te obowiązują również w Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie

Dziekan Wydziału Ekonomicznego w Szczecinie - Zarządzeniem nr 62A z dnia 1 października 2013 r. w sprawie określenia terminu przechowywania prac pisemnych stanowiących zaliczenie lub egzamin z poszczególnych przedmiotów ustalił okres przechowywania przez prowadzących zajęcia dydaktyczne dokumentacji potwierdzającej wyniki prac egzaminacyjnych i zaliczeniowych wynoszący 12 miesięcy od daty zaliczenia lub egzaminu dla studiów pierwszego i drugiego stopnia.

Ogólne ramy formułujące zasady weryfikacji zakładanych efektów kształcenia zostały ujęte w Regulaminie studiów. Każdy przedmiot (podstawowy, kierunkowy, specjalnościowy) kończy się zaliczeniem lub egzaminem. Kryteria zaliczenia przedmiotu ustalane są indywidualnie przez każdego wykładowcę i zawarte są w sylabusie przedmiotu dostępnym na platformie Moodle. Wszyscy wykładowcy prowadzący zajęcia w danym semestrze zobligowani są do wyznaczenia terminów konsultacji dla studentów, które są dostępne dla studentów w Extranecie. Warunkiem zaliczenia semestru jest uzyskanie zaliczeń z wszystkich przedmiotów i pozytywnej oceny z egzaminów i praktyk przewidzianych planem studiów oraz uzyskanie wymaganej liczby punktów ECTS. Studenci mają prawo do jednego terminu zaliczeń i egzaminów w trybie zwykłym i jednego w trybie poprawkowym. Warunkiem zaliczenia seminarium dyplomowego na ostatnim semestrze studiów jest złożenie pracy dyplomowej oraz jej przyjęcie do obrony przez promotora.

Ukończenie studiów na ocenianym kierunku związane jest z uzyskaniem zaliczeń ze wszystkich przedmiotów przewidzianych w planie studiów, przygotowaniem pracy dyplomowej i egzaminem dyplomowym (planowane jest zastąpienie pracy dyplomowej egzaminem z projektu). Pozytywne oceny uzyskane ze wszystkich tych etapów są warunkiem

ukończenia całego procesu kształcenia. Można zatem potwierdzić, iż system weryfikacji efektów kształcenia jest kompletny, obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia oraz wszystkie etapy kształcenia.

Studenci korzystając z Extranetu mają po zalogowaniu się w systemie możliwość dostępu do Regulaminu studiów jak i szczegółowego opis zasad i form weryfikacji efektów kształcenia w ramach kart przedmiotów, posiadają także dostęp do informacji dotyczących swoich indywidualnych wyników w nauce.

Należy ocenić, iż Uczelnia stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia stwarzający właściwe warunki weryfikacji zakładanych celów, a system ten jest powszechnie dostępny dla studentów.

Kluczowym etapem weryfikacji poszczególnych efektów kształcenia jest ocena ich realizacji w ramach przedmiotów ujętych w programie kształcenia. System weryfikacji efektów kształcenia obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia, tj. wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne. W kartach modułów określono w formie zestawienia tabelarycznego dla poszczególnych szczegółowych efektów kształcenia metody ich weryfikacji. W Regulaminie studiów przewidziano tryb prowadzenia zaliczeń i egzaminów z poszczególnych przedmiotów i egzaminu dyplomowego. Uczelnia w Raporcie samooceny deklaruje, iż zakres realizacji efektów kierunkowych weryfikowany jest w sposób pośredni w tzw. Badaniu Atrybutów Marki (BAM), system ten został opisany niżej. Jednak zasadniczym obszarem pomiaru efektów kształcenia są jednak poszczególne przedmioty. Zgodnie z deklaracją Uczelni osiąganie efektów kształcenia w zakresie wiedzy zwykle weryfikowane jest poprzez egzaminy, kolokwia, quizy i testy. Natomiast umiejętności zwykle weryfikowane są poprzez projekty i ocenę aktywności na zajęciach, która rozumiana jest jako ocena efektów pracy studenta na zajęciach konwersatoryjnych czy laboratoryjnych. Osiąganie przez studenta efektów kształcenia w zakresie kompetencji społecznych zwykle weryfikowane jest poprzez ocenę aktywności na zajęciach i ocenę pracy nad projektem oraz ocenę prezentacji wyników projektu. W ramach każdego z wymienionych narzędzi nauczyciel akademicki ustala kryteria i sposób oceny czy dany efekt został osiągnięty przez studenta.

W przypadku niektórych przedmiotów występują uchybienia w zakresie doboru sposobów weryfikacji efektów kształcenia. Na przykład w ramach przedmiotu **Ekologia i ochrona środowiska** efekty trzech typów (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) są weryfikowane przy pomocy jednej formy: „egzaminu”. Pewne wątpliwości budzi też sposób weryfikacji efektów z zakresu wiedzy przy wykorzystaniu „projektu” w przypadku przedmiotu **Podstawy turystyki**. Natomiast w przypadku przedmiotu **Krajoznawstwo** trzy typy efektów są weryfikowane przy pomocy jednej formy „ocena aktywności”.

Niezależnie od wskazanych uchybień - które należy wyeliminować – można stwierdzić, iż system weryfikacji efektów kształcenia obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) i przewiduje właściwe dla nich sposoby weryfikacji

Etapy i procedury weryfikacji efektów kształcenia zostały określone w Regulaminie studiów. Jak wskazano już wyżej ukończenie studiów na ocenianym kierunku związane jest z uzyskaniem zaliczeń ze wszystkich przedmiotów przewidzianych w planie studiów, przygotowaniem pracy dyplomowej i egzaminem dyplomowym. Pozytywne oceny uzyskane ze wszystkich tych etapów są warunkiem ukończenia całego procesu kształcenia. Można zatem potwierdzić, iż system umożliwia ocenę efektów kształcenia na wszystkich etapach kształcenia.

Zasady przygotowania pracy dyplomowej oraz zostały określone w Zarządzeniu Nr 11a 2014/2015 Dziekana Wydziału Ekonomicznego w Szczecinie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu z dnia 30 listopada 2014 roku. Przyjęto, iż praca dyplomowa może mieć charakter: aplikacyjny, badawczy, projektowy bądź oceniający praktykę w świetle teorii. Słusznie stwierdza się, iż praca powinna mieć jasno sformułowany we wstępie cel, któremu poświęcona jest treść pracy. W pracy licencjackiej student powinien wykazać się znajomością

literatury badanego obszaru. Powinna zawierać zarówno część teoretyczną stanowiącą przegląd literatury jak i część praktyczną bazującą na konkretnej jednostce. Dokonana w trakcie wizytacji ZO analiza prac dyplomowych wskazuje, iż często występują problemy z wyraźnym wyodrębnieniem wzmiankowanych części i niedostatki w zakresie sięgania do **teorii dyscyplin naukowych do których przypisano kierunek**. Niektóre prace przyjmują formę przewodnika turystycznego, czy afirmatywnego opisu walorów kulturowych czy przyrodniczych określonych obiektów, bez odwołania do teorii dyscyplin naukowych. Można zatem stwierdzić, iż rozwiązania w zakresie wymogów prac dyplomowych są właściwe, ale należy doskonalić proces dostosowania przygotowywanych prac do opracowanych zasad. Zgodnie z regulaminem studiów egzamin dyplomowy składa się z dwóch części egzaminu kierunkowego i obrony pracy dyplomowej. W części pierwszej student odpowiada na losowo dobrane pytanie z zakresu kierunku kształcenia. W trakcie obrony pracy dyplomowej student odpowiada na pytania dotyczące problematyki pracy. Analiza procesu dyplomowania przeprowadzona podczas wizytacji ZO potwierdza stosowania powyższej procedury.

Zastosowane regulacje dotyczące procesu dyplomowania spełniają podstawowe wymagania. Jednak analiza prac dyplomowych dokonana w trakcie wizytacji ZO wykazała, iż same prace nie zawsze nawiązują do teorii dyscyplin do których przypisano kierunek. System zapewnienia jakości kształcenia w większym stopniu powinien zostać zorientowany na monitorowanie poziomu prac dyplomowych oraz podejmowanie ewentualnych działań naprawczych.

Można wnioskować, iż system weryfikacji efektów kształcenia umożliwia zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach, w tym w ramach procesu dyplomowania.

Wymagania związane z zaliczaniem wszystkich etapów kształcenia są w sposób przejrzysty określone w Regulaminie studiów oraz kartach modułów (przedmiotów). Zapewnia to niezbędną standaryzację wymagań stosowanych w odniesieniu do wszystkich studentów. Przyjęto jednolitą skalę ocen na poszczególnych etapach weryfikacji efektów kształcenia (Regulamin Studiów § 20), która jest powszechnie dostępna. Podobnie ustalono w wystandaryzowany sposób zasady wyznaczania oceny końcowej na dyplomie, w ramach której uwzględnia się średnią ocen z toku studiów, oceny z pracy oraz oceny z egzaminu dyplomowego według określonych udziałów procentowych. Zgodnie z Regulaminem studiów (§ 24) kryteria uzyskania zaliczenia, także w trybie poprawkowym ustala prowadzący zajęcia w porozumieniu z dziekanem i podaje do wiadomości studentów na początku semestru. Prowadzący zajęcia jest obowiązany podać wyniki prac zaliczeniowych do wiadomości studentów w ciągu 7 dni od terminu ich złożenia. Co ważne student ma prawo uzyskać uzasadnienie otrzymanej oceny w terminie 7 dni od daty ogłoszenia wyników. Podobne regulacje dotyczą przeprowadzania egzaminów. Zgodnie z Regulaminem studiów w sprawach dotyczących zaliczeń lub egzaminów studentowi przysługuje prawo odwołania się do dziekana. Dziekan może zarządzić zaliczenie lub egzamin w trybie komisyjnym. W takim zaliczeniu przewiduje obecność przedstawiciela samorządu studenckiego.

Analiza struktury ocen uzyskanych przez studentów zarówno w trakcie ostatniej sesji egzaminacyjnej jak i podczas ostatnich egzaminów dyplomowych wskazuje na występowanie normalnego rozkładu ocen co potwierdza właściwe wystandaryzowanie stawianych wymagań:

Struktura ocen z ostatniej sesji egzaminacyjnej i egzaminu dyplomowego

	Sesja egzaminacyjna						Oceny na dyplomie					
	Ocena 2	Ocena 3	Ocena 3,5	Ocena 4	Ocena 4,5	Ocena 5	Ocena 2	Ocena 3	Ocena 3,5	Ocena 4	Ocena 4,5	Ocena 5
Sesja zwykła	107	127	78	140	71	270			4	19	7	3

Na podstawie powyższych uwag można uznać, że stosowane w Uczelni rozwiązania pozwalają na odpowiednią standaryzację wymagań oraz zapewnienie przejrzystości i obiektywizmu formułowania ocen.

Uczelnia prowadzi dokładną analizę zjawiska odsiewu. W ramach procedury skreślenia/rezygnacji z listy wykonywany jest wywiad ze studentem, w ramach którego zaznaczany jest powód rezygnacji ze studiów. Zestawienie dotyczące przyczyn rezygnacji ze studiów i skreśleń z listy studentów w roku akademickim 2013/14 na I stopniu na ogólną liczbę 26 rezygnacji przedstawiają się następująco: Rezygnacja - podjęcie studiów w innej Uczelni (11%); Rezygnacja - pogorszenie sytuacji finansowej (8%); Rezygnacja - rozczarowanie studiami (8%); Rezygnacja - za wysokie wymagania Uczelni (0%); Rezygnacja - zdarzenie losowe (27%); Skreślony - niepodjęcie studiów (0%); Skreślony - niezaliczenie semestru (23%); Skreślony - zaległości finansowe (23%).

Informacje na temat skali i przyczyn odsiewu odzwierciedlają rozkład normalny i nie sugerują nieprawidłowości w procesie kształcenia, w tym w zakresie weryfikacji efektów kształcenia.

Informacje na temat stosowanego systemu ocen są dostępne dla studentów. Stosowany system ocen obejmujący Regulamin studiów oraz karty poszczególnych modułów jest dostępny dla studentów na platformie informatycznej. Należy podkreślić także, iż każdy student korzystając z Extranetu ma po zalogowaniu się w systemie możliwość dostępu do informacji dotyczących swoich wyników w nauce. Na podstawie przeprowadzonej wizytacji można stwierdzić, iż prowadzący zajęcia na początku semestru informują studentów o warunkach i kryteriach weryfikacji ich osiągnięć i wystawiania oceny. Nie ma zatem wątpliwości, że Uczelnia zapewnia odpowiedni dostęp do informacji na temat stosowanego systemu oceny efektów kształcenia oraz udostępnia studentom wyniki ocen.

Uczelnia nie prowadzi kształcenia na odległość.

2.4)

Formą monitorowania losów absolwentów jest realizacja tak zwanego „Badania Atrybutów Marki (BAM)” realizowanego na poziomie całej grupy Wyższych Szkół Bankowych. Badanie to służy szerzej jako kompleksowe narzędzie monitorowania jakości kształcenia. Prowadzone jest ono w cyklach rocznych, w okresie kwietnia–czerwca, we wszystkich Uczelniach i Wydziałach w grupie Wyższych Szkół Bankowych w Polsce. Grupę badawczą stanowią zarówno studenci, absolwenci, jak i pracownicy administracyjni, dydaktyczni, naukowo–dydaktyczni, a także pracodawcy współpracujący i niewspółpracujący z WSB. W opinii Uczelni zebrany materiał pozwala prowadzić szczegółowe analizy nt. funkcjonowania poszczególnych działów Wydziału (m. in.: Dziekanatu, Biura Karier, Działu Organizacji Dydaktyki, Biblioteki, czy punktów usługowych). Jest podstawą identyfikacji trendów rynkowych – potrzeb rynkowych, w tym dotyczących umiejętności, kompetencji i oczekiwań pracodawców.

Realizacja badań pozwala na weryfikującą wiedzy i kompetencji absolwentów (efekty kształcenia) w kontekście potrzeb rynku pracy, a tym samym pozwala na uzyskanie przez władze Wydziału szczegółowych informacji na temat wymagań współczesnego rynku pracy znajdującego się w otoczeniu społeczno–gospodarczym Uczelni. Pozyskane dane wprost pokazują zmiany (losy zawodowe) tej kategorii badanych i mogą być podstawą do podnoszenia jakości kształcenia.

Uczelnia wypełnia zadanie monitorowania przez jednostkę karier absolwentów na rynku pracy oraz wykorzystuje uzyskane informacje do doskonalenia procesu kształcenia.

Kierunek *Turystyka i rekreacja* w ramach Wydziału Ekonomicznego w Szczecinie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu funkcjonuje od roku akademickiego 2012/2013. Nie można w związku z tym faktem ustalić wyników badań losów absolwentów realizowanych przez Wydział. Nie mniej jednak w bieżącym roku akademickim absolwenci zostaną

wdrożeni w istniejący tryb realizowany przez TEB Akademia. Przy odbiorze dyplomu wypełniają oni ankietę w której deklarują wolę poddania się badaniom ewaluacyjnym. Wyniki tych badań zgodnie z przyjętymi założeniami winny być aktualizowane a ich wyniki przyczynić się do zobrazowania ich sytuacji na rynku pracy.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

W trakcie wizytacji ZO wylosował 6 przedmiotów do oceny dokumentacji weryfikacji efektów kształcenia. Dokumentacja zawierała zarówno wyniki egzaminów, prac pisemnych jak i efekty zrealizowanych przez studentów prezentacji i projektów. Można potwierdzić stosowanie zróżnicowanych form weryfikacji efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Analiza powyższej dokumentacji wykazała, iż stosowane formy były generalnie adekwatne do efektów kształcenia zawartych w kartach przedmiotów i stanowiły właściwą formę ich weryfikacji. Wystąpiły jednak przypadki, gdy przewidziane w kartach przedmiotów formy nie okazywały się wystarczające dla zweryfikowania wszystkich założonych efektów kształcenia (wskazane również powyżej). **Najistotniejszym uchybieniem jednak była w części przypadków niekompletność przedstawionej dokumentacji, bowiem nie zawsze udokumentowane zostały wszystkie przewidziane w sylabusie przedmiotu stosowane formy weryfikacji efektów kształcenia. Należałoby zalecić zwiększenie dbałości o kompletność przechowywanej dokumentacji weryfikacji efektów kształcenia.**

Zespół Oceniający PKA wylosował do analizy 9 prac dyplomowych. Tematyka prac okazała się zgodna z kierunkiem studiów i specjalnościami studentów. Większość prac przygotowano starannie z wykorzystaniem literatury dotyczącej turystyki oraz z uwzględnieniem własnych analiz praktycznych/empirycznych. Występują jednak problemy z wyraźnym wyodrębnieniem części teoretycznej i empirycznej, w tym w szczególności niedostatek sięgania do teorii dyscyplin naukowych do których przypisano kierunek. Niektóre prace przyjmują formę przewodnika turystycznego, czy afirmującego opisu walorów kulturowych czy przyrodniczych określonych obiektów, bez odwołania do teorii dyscyplin naukowych.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Analiza zakładanych kierunkowych efektów kształcenia, w tym ich przypisania do modułów kształcenia uwzględniająca proponowane specjalności kształcenia, a także analiza szczegółowych/przedmiotowych efektów kształcenia pozwala stwierdzić, iż zostają spełnione wymagania związane z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Zestaw analizowanych efektów kształcenia odpowiada koncepcji rozwoju kierunku. Należy podkreślić eksponowanie efektów kształcenia związanych z umiejętnościami praktycznymi. Kierunkowe i szczegółowe efekty kształcenia odpowiadają koncepcji kształcenia na potrzeby rynku pracy i kształtowania umiejętności praktycznych. Analiza struktury szczegółowych efektów kształcenia w kontekście ich przyporządkowania do kierunkowych efektów kształcenia wskazuje, iż zachodzą warunki umożliwiające realizację kierunkowych efektów kształcenia. Występują jednak przykłady niespójności pomiędzy treściami kształcenia a efektami szczegółowymi, co należy starannie skorygować. Uczelnia w kształtowaniu programu kształcenia o profilu praktycznym uwzględnia wymagania rynku pracy, pracodawców oraz innych interesariuszy. Studenci podczas spotkania z przedstawicielem Zespołu Oceniającego pozytywnie odnieśli się do możliwości osiągnięcia poszczególnych efektów kształcenia na swoim kierunku studiów. Studenci mają świadomość tego, gdzie w razie potrzeby szukać interesujących ich treści, dotyczących opisu zakładanych efektów kształcenia. Materiały udostępniane są w wersji elektronicznej poprzez system Extranet

oraz stronę internetową Uczelni, co umożliwia stały dostęp do potrzebnych informacji. Podawane są również przez nauczycieli akademickich na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu. Zdarzają się jednak przypadki, w którym treść sylabusu różni się z treścią prezentowaną na zajęciach.

2.2) Analiza treści zakładanych efektów kształcenia ocenianego kierunku pozwala potwierdzić, iż zostały one sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne. W zakresie formułowania szczegółowych efektów kształcenia można mieć pewne zastrzeżenia jedynie do braku przypisania poszczególnym efektom szczegółowym określonych metod dydaktycznych. Efekty kształcenia, w opinii studentów, są sformułowane w sposób zrozumiały dla studentów i pozwalają na sprecyzowanie wymagań potrzebnych do ich osiągnięcia.

2.3) Można wnioskować, iż system weryfikacji efektów kształcenia umożliwia zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach, w tym w ramach procesu dyplomowania. Jedynie w przypadku niektórych przedmiotów występują uchybienia w zakresie doboru sposobów weryfikacji szczegółowych efektów kształcenia. Zastosowane regulacje dotyczące procesu dyplomowania spełniają podstawowe wymagania. Jednak analiza prac dyplomowych dokonana w trakcie wizytacji ZO wykazała, iż nie zawsze nawiązują one do teorii dyscyplin do których przypisano kierunek. Studenci podczas spotkania z przedstawicielem Zespołu Wizytującego ocenili system oceny efektów kształcenia jako dostępny i transparentny. Potwierdza to analiza sylabusów, regulaminu studiów oraz materiałów systemu zapewniania jakości kształcenia Uczelni.

2.4) Wydział Ekonomiczny w Szczecinie jest w pełni przygotowany do wdrożenia systemu badania losów zawodowych absolwentów kierunku *turystyka i rekreacja* obowiązującego w WSB w Poznaniu .

Kryterium 3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

3.1)

Plany studiów i programy kształcenia były przedmiotem obrad Rady Wydziału Ekonomicznego w Szczecinie, w których uczestniczyli studenci. Wszystkie zmiany w planach studiów i programach kształcenia wynikające ze zmian w przepisach prawa (tj. np. dostosowanie planów i programów do obowiązujących standardów kształcenia, utworzenie nowych specjalności), a także doskonalenia procesu kształcenia do zmieniających się potrzeb wewnętrznych odbywają się zgodnie z przyjętą w Uczelni procedurą, tj. przez Radę Wydziału.

Na mocy Uchwały nr X/4/2012 z dnia 15 października 2012 r. Rada Wydziału Ekonomicznego w Szczecinie przyjęła plany studiów i programy nauczania na studiach pierwszego stopnia na kierunku *turystyka i rekreacja* od roku akademickiego 2012/2013, Uchwałą nr XII/6/2013 z dnia 31 lipca 2013 r. na rok akademicki 2013/2014 oraz Uchwałą nr XIX/1/2014 z dnia 8 lipca 2014 r. na rok akademicki 2014/2015..

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Rady Wydziału w czasie których były zatwierdzone zostały wymienione wyżej dokumenty.

Dobór modułów kształcenia/przedmiotów ściśle podporządkowano strukturze zakładanych celów i efektów kształcenia. Na podstawie macierzy efektów kształcenia można potwierdzić, iż wszystkim kierunkowym efektom kształcenia przypisano odpowiednie moduły kształcenia. Na podstawie analizy treści kształcenia zawartych w kartach przedmiotów/sylabusach dla poszczególnych modułów i ich ścisłego przypisania do efektów szczegółowych można zakładać, iż istnieją warunki do osiągnięcia wszystkich zakładanych

szczegółowych efektów kształcenia (z uwzględnieniem pojedynczych uchybień omówionych wyżej) a w związku z jednoznacznym ich przyporządkowaniem do efektów kierunkowych zapewniono warunki realizacji wszystkich kierunkowych efektów kształcenia.

Studia pierwszego stopnia na kierunku *turystyka i rekreacja* trwają trzy lata i są podzielone na sześć semestrów. W programie kształcenia prowadzonych studiów niestacjonarnych przewidziano 980 godzin zajęć kontaktowych. W tym wykłady stanowią 56,1%; ćwiczenia 32,7%, laboratoria 3,06%; seminaria 5,1% oraz projekty 3,06%. Zgodnie z Raportem samooceny treści podstawowe i kierunkowe obejmują 78,06%, zaś treści w ramach specjalności 21,94% ogółu zajęć dydaktycznych. **Krytycznie należy ocenić dominujący udział wykładów w strukturze godzin kontaktowych na ocenianym kierunku studiów, który posiada profil praktyczny. Wprawdzie w trakcie przeprowadzonej wizytacji ustalono, iż część zajęć określonych jako wykłady jest realizowana raczej w formie konwersatoryjnej, czy nawet projektowej, to jednak niezbędne jest precyzyjne uwzględnienie tego typu zajęć w formalnym bilansie nakładów czasu pracy prezentowanym w planie studiów.** W przedstawionym bilansie czasu kształcenia nie uwzględniono ponadto modułu Praktyki zawodowej, co należy określić jako uchybienie formalne. Uwzględniając moduł praktyki zawodowej, na którego realizację przeznaczono 480 godzin można potwierdzić, iż w odniesieniu do ocenianego kierunku **turystyka i rekreacja czas trwania kształcenia jest przewidziany w sposób zapewniający możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.** Podobnie analiza kart przedmiotów, a w ich ramach doboru treści kształcenia, form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia generalnie wskazuje na możliwość osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla każdego przedmiotu/modułu (Niezależnie od pewnych zidentyfikowanych uchybień wskazanych w części dotyczącej efektów kształcenia).

Szczególne znaczenie na ocenianym kierunku prowadzonym w ramach profilu praktycznego posiada realizacja zajęć o charakterze praktycznym. Uczelnia deklaruje, iż podejmuje szereg działań zmierzających do upracticznienia kształcenia. Wskazano na przykład, iż w ramach przedmiotu Walory Turystyczne i Rekreacyjne Wybranych Miast Polski I i II oraz Walory Turystyczne i Rekreacyjne Wybranych Miast Unii Europejskiej studenci mają do wyboru formę studyjną lub ćwiczeniową. Studenci odbywają wyjazdy do wybranych miast turystycznych Polski i UE, jak również uczestniczą w międzynarodowych targach turystycznych. W trakcie wizytacji ZO przedłożono jako potwierdzenie realizacji zajęć praktycznych materiały dokumentujące wyjazd studyjny w ramach przedmiotu Architektura i sztuka – Wyjazd studyjny na pomorzu oraz do Krakowa studentów II i III roku, który miał miejsce w dniach 20.03.2014 -31.03.2014 r. Przedstawiony materiał obejmował skrypt dla studentów. Przedstawiono także 4 prace studentów dotyczące opisów zabytków kultury, jedna na temat państw Europy, jedna na temat Londynu, i jedna na temat Siedmiu Cudów Świata.

Należy docenić, iż pozytywny wpływ na praktyczność kształcenia ma zaangażowanie nauczycieli posiadających doświadczenia zawodowe związane z sektorem turystycznym. Uczelnia dostosowała się także do obowiązujących wymogów w zakresie długości trwania praktyki zawodowej. Doceniając szereg wysiłków, w zakresie upracticznienia kształcenia na ocenianym kierunku należy stwierdzić, iż Uczelnia podejmuje działania w celu szerszego wprowadzenia do programu zajęć : **związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym, które są prowadzone: 1) w warunkach właściwych dla danego zakresu działalności zawodowej; 2) w sposób umożliwiający bezpośrednie wykonywanie określonych czynności praktycznych przez studentów; 3) przez osoby, z których większość posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią odpowiadające zakresowi prowadzonych zajęć.**

Studenci podkreślają, że mocną stroną Uczelni jest treść większości zajęć oferowanych przez WSB. Słabszą stroną kształcenia są według uczestników spotkania zajęcia praktyczne, argumentując że niektórzy wykładowcy są nieprzygotowani do zajęć, co znalazło

potwierdzenie w niektórych wynikach ankiet ewaluacyjnych. Problemem wskazywanym przez studentów jest również niedostosowanie bazy dydaktycznej do zajęć praktycznych, przez co występują trudności w realnym skonsumowaniu efektów kształcenia. Studenci wskazali na brak praktycznych rozwiązań problematycznych zagadnień, brak im przede wszystkim podstaw użytkowania narzędzi do obsługi bazy turystycznej i hotelowej, prowadzenia strony www, zarządzanie treściami online, social media, zasad działania serwisów noclegowych, zarządzania hotelem czy inną bazą turystyczną czy brak specjalistycznego słownictwa w trakcie zajęć z języka obcego. Studenci pozytywnie ocenili Uczelnię i administrację jednostki za informowanie o wszystkich harmonogramach zajęć i ewentualnych zmianach w nich z odpowiednim wyprzedzeniem, choć zmiany są w opinii studentów zbyt częste. Uczestnicy spotkania uważają, że treść zajęć, jak i obrane metody jej przekazywania pomagają w osiągnięciu zakładanych wiedzy, umiejętności i kompetencji.

Uczelnia w Raportie samooceny stwierdza, że punkty ECTS przypisano każdemu z zajęć, a także praktykom studenckim, odbywanym w ramach studiów I stopnia, oraz za przygotowanie i złożenie pracy dyplomowej. Łączny wymiar punktów ECTS dla kierunku *turystyka i rekreacja* określono jako 184.

W kartach przedmiotów zawarto informacje o liczbie punktów ECTS przypadających na następujące formy aktywności studentów:

1) Punkty za zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego, w podziale również na:

- Punkty za zajęcia wykładowe

-Punkty ECTS z ćwiczeń, projektów lub laboratoriów

2) Punkty ECTS za pracę własną studenta

Zgodnie z informacją Uczelni przy szacowaniu nakładu pracy został uwzględniony całkowity czas pracy zarówno na zajęciach organizowanych w Uczelni, jak i czas pracy bez bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego (pracy własnej). Uczelnia deklaruje w Raportie samooceny, iż zajęcia w formie niewymagającej bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego zostają wpisane do powstających sukcesywnie nowych kart przedmiotów jako „Punkty ECTS za pracę własną studenta”. Będą one realizowane poza wykazanymi w planach studiów godzinami zajęć wykładowych i ćwiczeniowych z założeniem – zgodnym z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011r. w sprawie warunków i trybu przenoszenia zajęć przez studenta – że jeden punkt ECTS odpowiada efektom kształcenia, których uzyskanie wymaga od studenta średnio 25-30 godzin pracy.

W przypisywaniu punktów poszczególnym przedmiotom Wydział kieruje się zasadą, iż wymiar punktów musi uwzględniać rzeczywisty nakład pracy studenta. W wielu przedmiotach różniących się wymiarem zajęć dydaktycznych kontaktowych przypisana jest identyczna liczba punktów, co wiąże się z różnym nakładem pracy własnej. Zgodnie z wyjaśnieniami Uczelni często przedmiot mający większą liczbę zajęć wymaga mniejszego nakładu pracy własnej studenta. Istotnie szczegółowa analiza punktacji ECTS przyznanej poszczególnym przedmiotom wykazuje na występowanie dużych różnic w zakresie przyznanej łącznej punktacji ECTS w stosunku do nakładów pracy w ramach godzin kontaktowych. Zgadza się w pełni z argumentacją Uczelni o możliwych różnych potrzebach w zakresie nakładów czasu pracy własnej studentów należy stwierdzić, iż takie potrzeby powinny być szerzej opisane w bilansie nakładów czasu pracy studentów. Takiego szczegółowego bilansu nakładów czasu pracy Uczelnia jednak na zawarła w kartach przedmiotów. **Stąd zaobserwowane zróżnicowanie przydziału punktów ECTS nie znajduje właściwego wyjaśnienia i uzasadnienia. Należy wnioskować, iż niezbędne jest przedstawienie precyzyjnego bilansu nakładów czasu pracy studentów, obejmującego jej różne rodzaje, tak aby można było uzasadnić przyznaną punktację ECTS.**

Ponieważ w raporcie samooceny nie zawarto informacji o wszystkich informacji o strukturze punktacji ECTS, o taką informację wystąpiono w trakcie wizytacji ZO, a Uczelnia niezwłocznie ją przedstawiła:

Wykaz punktów ECTS zgodnie z rozporządzeniem MNiSW w sprawie warunków prowadzenia studiów dla kierunku *turystyka i rekreacja* WE w Szczecinie WSB w Poznaniu

Łączna liczba punktów ECTS określonych dla studiów niestacjonarnych dla Kierunku Turystyka i Rekreacja:	184
Łączną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów:	126
Łączną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z zakresu nauk podstawowych właściwych dla kierunku <i>Turystyka i rekreacja</i> do których odnoszą się efekty kształcenia dla określonego kierunku, poziomu i profilu kształcenia:	37
Łączną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć o charakterze praktycznym, w tym zajęć laboratoryjnych i projektowych:	96
Minimalną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać, realizując przedmioty kształcenia oferowane na zajęciach ogólnouczelnianych lub na innym kierunku studiów:	14
Liczba punktów, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z obszarów nauk humanistycznych i nauk społecznych, nie mniejszą niż 5 punktów ECTS	14
Liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z języka obcego	6
Minimalną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z wychowania fizycznego:	0
Liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach praktyki zawodowej	6
Liczba punktów ECTS przypisanych do przedmiotów wybieranych przez studenta (Program studiów umożliwia studentowi wybór przedmiotów kształcenia, do których przypisuje się punkty ECTS w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS):	44 specjal.+ 6 język obcy+ 6 seminarium+6 praktyka zawodowa+10 praca dyplomowa= 72 pkt tj. 39 %

Analiza rozkładu punktów ECTS wskazuje, iż nie przypisano punktów ECTS za zajęcia z wychowania fizycznego. Zgodnie z Załącznikiem 7b do Raportu samooceny zajęcia z wychowania fizycznego na studiach stacjonarnych realizowane są w wymiarze 30 godzin dydaktycznych, należy zatem przyjąć, iż są one nieobowiązkowe dla studentów. **Brak obowiązkowych zajęć z wychowania fizycznego i nie przypisanie im punktów ECTS należy uznać za uchybienie występujące w programie kształcenia.**

Wątpliwości budzi prawidłowość przyznania punktacji ECTS za zajęcia o charakterze praktycznym. Uczelnia równoważnie traktuje zajęcia praktyczne z zajęciami powiązаныmi z praktycznym przygotowaniem zawodowym. W przypadku niektórych przedmiotów wskazano, iż część zajęć realizowana jest w formie tak zwanych „godzin projektowych” rozumianych jako „realizowane w warunkach praktycznych”. W trakcie wizytacji ZO dyskutował tę kwestię z przedstawicielami Uczelni. Wyjaśniono, iż na wydziale jako zajęcia

praktyczne traktowane są wszystkie zajęcia poza wykładami. Tak szerokie rozumienie zajęć praktycznych nie jest uzasadnione. Zespół oceniający uważa iż należy do sylabusów wprowadzić wyraźne wskazanie zajęć o charakterze praktycznym jak i zajęć powiązanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym, tak by można było ustalić ich udział ECTS w programie studiów oraz wskazać studentom specyfikę danego przedmiotu i jego rolę w kształceniu na profilu praktycznym..

Studenci nie potrafili jednoznacznie określić czy zajęcia mają dobrze określony nakład pracy. W ich przekonaniu na niektórych zajęciach, czas potrzebny na zdobycie określonych efektów kształcenia jest niedoszacowany, co czasami powoduje konieczność ograniczenia zasobu wiedzy, umiejętności i kompetencji jakie przekazywane są na zajęciach. Obecni na spotkaniu stwierdzili, że taka sytuacja ma miejsce ze względu na ograniczenia czasowe np. na zajęciach praktycznych. Studenci mieli świadomości tego, czym są punkty ECTS i do czego służą w kontekście określania ich nakładu pracy. Uczestnicy poinformowali przedstawiciela Zespołu Oceniającego PKA, o tym że przypisane zajęciom punkty bywają nieadekwatne do faktycznego nakładu pracy potrzebnego do zrealizowania zakładanych celów. Zespół oceniający uważa, iż problem ten należy przedyskutować ze studentami. Powstaje bowiem wrażenie, iż studenci mogą nieco odmiennie interpretować system ECTS, co wymaga wyjaśnienia.

Sekwencja przedmiotów nie budzi zastrzeżeń. Została ona opracowana w sposób prawidłowy i sprzyja realizacji założonych efektów kształcenia w ramach wszystkich modułów. W pierwszym semestrze stopniowo wdrażane są przedmioty kierunkowe, takie jak Podstawy Turystyki, czy Geografia Turystyczna I. Niektóre przedmioty, taki jak np. Geografia Turystyczna zostały podzielone na dwie części, z których pierwsza obejmuje podstawową wiedzę z zakresu przedmiotu, druga natomiast jest realizowana później, ze względu na potrzebę posiadania przez studenta szerszej wiedzy z innych dziedzin, która jest prezentowana w ramach innych, stopniowo wdrażanych przedmiotów. W drugiego roku nauki, student realizuje przedmioty kierunkowe, takie jak m.in. Obsługa Ruchu Turystycznego, Marketing Usług Turystycznych, czy też Podstawy Hotelarstwa i Podstawy Rekreacji. Są to przedmioty, w ramach których student pozyskuje wiedzę ściśle związaną ze studiowanym kierunkiem. W IV, V i VI semestrze studiów realizowane są przedmioty specjalnościowe – zgodnie z wybranymi przez studentów specjalnościami. Są to zajęcia stricte zawodowe, przygotowujące przyszłego absolwenta do pracy w wybranej branży przemysłu turystycznego.

Studenci na spotkaniu z Zespołem Oceniającym potwierdzili dane znajdujące się w sylabusach przedmiotów oraz programach i planach studiów - sekwencja przedmiotów i modułów jest prawidłowa. W przekonaniu studentów wiedza na zajęciach nie dubluje się, zaś kolejność jej prezentacji jest dostosowana do wymagań na poszczególnych zajęciach, które komplementarnie uzupełniają się.

Zgodnie z deklaracją władz Uczelni w Raporcie samooceny praktyki studenckie są bardzo ważnym elementem kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* prowadzonym na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu. Uczelnia informuje, iż z uwagi na praktyczny profil kształcenia, liczba tygodni praktyk była sukcesywnie zwiększana, by docelowo osiągnąć poziom 12 tygodni. W roku 2012/13 praktyka zawodowa trwała 6 tygodni. W roku akademickim 2013/14 została zwiększona do 8 tygodni, zaś od roku 2014/15 już 12 tygodni. W trakcie wizytacji ZP PKA analizowano miejsca odbywania praktyk zawodowych przez studentów ocenianego kierunku. Praktyki odbywają się niewątpliwie w przedsiębiorstwach i organizacjach związanych z sektorem turystyki. Podczas wyboru firmy przez studenta zgodnej z profilem specjalności do dyspozycji pozostaje sprawdzona baza około 50 firm, w których studenci odbyli praktyki nie zgłaszając jednocześnie uwag dotyczących obsługi oraz przydatności wnoszonych treści. Przykładowo: Travel Shop Sp. Z o.o.; Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „J.S. Rezydencja KORAB” w Międzyzdrojach; Biuro Podróży ZŁOTY KOMPAS w Szczecinie; Hotel

KLASZTOR w Cedyni; FENIX Travel- Tomasz Mazur; Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „Oskar-Bis”; Agroturystyka Ranczo w Dolinie; Z.W.DARKAT Wiesław Jurczyk; Biuro Turystyki „TRAPER” Halina Mikaniec; Johanson Izabela Johanson; Centrum Zdrowia i Wypoczynku IKAR Sp. z o.o.; Agroturystyka „Słoneczna Toń”; Biuro Podróży GO TRAVEL; Hotel InterferieMedical SPA. Podczas trwania praktyki studenci pozostają pod opieką pracownika firmy którego zadaniem jest przekazywanie treści merytoryczno-organizacyjnych. Monitoring obecności studenta w zakładzie pracy prowadzony jest drogą telefoniczną.

W trakcie wizytacji przedstawiono Regulamin praktyk (dotyczy Wydziału Finansów i Bankowości, Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie i Wydziału Zamiejscowego w Szczecinie). Na podstawie regulaminu praktyka jest realizowana zgodnie z programem praktyki składającym się z części podstawowej i kierunkowej (§ 1 ust. 4 Regulaminu praktyk). Tryb zaliczania praktyk reguluje § 5. Praktykę zalicza Dziekan na podstawie zaświadczenia oraz sprawozdania studenta. Zgodnie z § 6 studenci mogą ubiegać się o częściowe lub całkowite zaliczenie praktyki na podstawie pracy. O zaliczenie praktyki na tej podstawie mogą ubiegać się studenci, którzy: 1) wykonują prace lub odbywają staż; 2) wykonywali pracę lub odbywali staż; 3) pracują lub pracowali; 4) wykonują lub wykonywali inne aktywności zawodowe potwierdzone odpowiednimi dokumentami. Od decyzji Dziekana w sprawie całkowitego lub częściowego zaliczania praktyki studentowi przysługuje prawo odwołania się do Rektora. W trakcie wizytacji przedstawiono „Ramowy program praktyk zawodowych dla kierunku *turystyka i rekreacja*”. Program ten zgodnie z Regulaminem zawierał dwie części: I. Moduły obowiązkowe i II. Moduły do wyboru, z których obowiązkowo realizowane są co najmniej 4 moduły. Modułowy program praktyk zawodowych, zdefiniowany został nie tylko dla kierunku kształcenia i specjalności, ale także posiada warianty dopasowane do rodzaju instytucji i miejsca praktyki. Programy modułowe mają być wskazówkami dla zakładowych opiekunów praktykantów, którzy są odpowiedzialni za zorganizowanie i przebieg praktyki zgodnie z zawartymi porozumieniami. Program praktyk można ocenić pozytywnie jako odpowiadający charakterowi kierunku *turystyka i rekreacja*.

Zgodnie z dokumentacją dotyczącą zaliczania praktyki zawodowej przedstawioną w trakcie wizytacji jednostronicowe „Zaświadczenie o odbyciu praktyki zawodowej” jest podpisywane przez Opiekuna Praktyk oraz kierownika jednostki przyjmującej. Zawiera ono okres odbywania praktyki, wskazanie (do wyboru) z jakimi zagadnieniami zapoznał się student/w jakich departamentach (zagadnienia/departamenty odpowiadają Modułom do wyboru z Programu praktyk). W formularzu zaświadczenia pozostawiono miejsce na kilkuzdaniowe inne informacje. Sprawozdanie z odbytej praktyki wypełnia student. Jest to jednostronicowa karta z możliwością zaznaczenia odpowiedzi na pytania dotyczące: czy został zrealizowany program praktyk WSB, czy student poleciłby daną instytucję innym praktykantom, czy otrzymał propozycję zatrudnienia. W sprawozdaniu pozostawiono po kilka wierszy na zaprezentowanie informacji na 3 pytania otwarte: w jakich działach pracował praktykant, z jakimi dokumentami się zapoznał, jakie zadania wykonywał.

Należy stwierdzić, iż wskazanie przez przedstawiciela pracodawcy w zaświadczeniu o odbyciu praktyki obszaru, z którym zetknął się student nie może być utożsamiane ze zrealizowaniem wszystkich zagadnień ujętych w Programie praktyk w poszczególnych Modułach czy osiągnięciem zakładanych w karcie przedmiotu efektów kształcenia. Ponadto analizując sylabus modułu Praktyka zawodowa można zauważyć, iż założone szczegółowe efekty kształcenia są nie w pełni spójne z treściami programowymi i Programem praktyk. Należy rozważyć modyfikację zasad zaliczania praktyki zawodowej na przykład poprzez bardziej szczegółową relację z realizacją zakładanych efektów kształcenia. Należy zastanowić się nad wprowadzeniem nowej formy dziennika w której także student może wyrażać swoją opinię o zakładzie. Być może pozwoli to na stworzenie szerokiej bazy firm rekomendowane przez TiR, w których studenci dzięki profesjonalnej opiece mogą zdobywać dogłębną wiedzę

na poszczególnych stanowiskach pracy. Dla uzyskania opinii o studencie oraz jego przygotowaniu i oceny efektów kształcenia warto rozważyć wprowadzenie dodatkowego narzędzia w postaci ankiety skierowanej do pracodawcy. Może ona pomóc na etapie corocznych edycji praktyk w stałym monitorowaniu oraz udoskonalaniu procesu dydaktycznego ze strony Wydziału natomiast ze strony pracodawców na wpływ oraz modyfikacje niektórych fragmentów treści edukacyjnych. Można przyjąć wywołane narzędzie jako niezwykle skuteczne dzięki stałemu cyklowi organizowanych praktyk. Dla zwiększenia efektywności wnoszonych treści do dydaktyki na Wydziale stosuje się praktykę zatrudniania pracodawców do prowadzenia części przedmiotów. Kadra wykładowców wywodząca się z biznesu lub ściśle z nim powiązana niewątpliwie ubogaca treści o informacje płynące bezpośrednio z otoczenia gospodarczego. Analiza dokumentacji potwierdza prowadzone działania. Przyjęte założenia w tym bieżąca aktywność menadżerów kierunków pozwalają na stałe utrzymanie relacji z przedstawicielami biznesu zarówno dla podpisywania umów o partnerstwie jak i pozyskiwania nowych podmiotów wyrażających chęć współpracy.

Należy krytycznie ocenić przewidzianą w Regulaminie praktyk i stosowaną procedurę zwalniania z odbywania praktyki. W procedurze tej nie uwzględniono etapu obiektywnej weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia zakładanych dla modułu praktyka zawodowa. **Niezbędne jest zapewnienie spójności pomiędzy programem praktyk zawodowych, treściami kształcenia dla modułu praktyka zawodowa w karcie przedmiotu i szczegółowych zakładanych efektów kształcenia dla tego modułu. Konieczne jest także zweryfikowanie form weryfikacji wszystkich zakładanych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych przypisanych do Praktyki zawodowej realizowanych zarówno w stosunku do studentów odbywających praktykę zawodową, jak i w części lub w całości zwolnionych z obowiązku odbywania praktyki.**

Przedmioty objęte programem kształcenia przyjmują formę: wykładów, ćwiczeń seminariów, lektoratów oraz laboratoriów. Przeciętna liczba osób w grupach wykładowych wynosi 30 osób, w grupach ćwiczeniowych 30 osób, a w grupach laboratoryjnych prowadzonych w salach komputerowych 18 osób. Umożliwia to stosowanie odpowiednich technik nauczania pozwalających na opanowanie przez słuchaczy materiału omawianego podczas wykładów. Liczebność grup lektoratowych oscyluje w granicach 10-20 studentów. Okresem zaliczeniowym jest rok studiów podzielony na dwa semestry. W procesie nauczania wykorzystywane są takie formy jak: prezentacje, case'y, pokazy multimedialne. Znaczna część zajęć prowadzona jest metodami aktywizującymi takimi jak: warsztaty, laboratoria, realizacje projektów indywidualnych i zespołowych. Zgodnie z deklaracją zawartą w raporcie samooceny wykładowcy WSB stosują często takie metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy jak:

- klasyczna metoda problemowa, która stosowana jest przede wszystkim podczas konwersatoriów,
- metoda case study (studiów przypadków) i metoda sytuacyjna,
- metoda burzy mózgów (zwanej także metodą giełdy pomysłów),
- gra dydaktyczna (najczęściej gry symulacyjnej),
- metoda praktyczna, np. wykonywania ćwiczeń,
- praca domowa zadawana zarówno z zajęć na zajęcia, jak i będąca podstawą zaliczenia semestru,
- metody ekspresyjne, stosowane przede wszystkim w ramach prac w organizacjach studenckich.

Organizowane są również wizyty studyjne.

Do dyspozycji wykładowców pozostaje sprzęt audiowizualny, który jest wykorzystywany w trakcie prowadzenia zajęć dydaktycznych, co podnosi ich atrakcyjność i efektywność. Są to m.in.: rzutniki, projektory multimedialne, magnetofony, urządzenia nagłaśniające, TV i video. Obserwacje poczynione w trakcie wizytacji ZO potwierdzają

zarówno wykorzystanie powyżej wskazanych form dydaktycznych jak i wykorzystanie sprzętu audiowizualnego

Na Wydziale funkcjonuje system zarządzania dydaktyką i nauką obejmujący opiekę metodyczną procesu dydaktycznego oraz nowe podejście do nadzoru nad jakością kształcenia. Elementem tego procesu jest powołanie metodyka oraz menedżerów kierunków, pełniących jednocześnie rolę kierowników zakładów dydaktycznych, przypisanych do określonych kierunków studiów. Metodyk odpowiada za całokształt działań związanych z zapewnieniem odpowiedniej jakości kształcenia poprzez właściwą metodykę formułowania, realizacji i weryfikacji efektów kształcenia. Menedżerowie kierunków odpowiedzialni są za rozwój danego kierunku studiów, sprawowanie nadzoru nad realizacją zajęć dydaktycznych (hospitacje) przypisanych do kierunku, proponowanie obsady zajęć dla danego kierunku, współpracę z partnerami biznesowymi, analizę wyników ankiet dotyczących dydaktyki, współpracę z prodziekanami odpowiedzialnymi za sprawy studentów w sprawach oceny pracowników akademickich Wydziału, a także współpracę z dziekanem i prodziekanami w kwestii rozwoju oferty specjalności na kierunku, tworzenia i spójności programów oraz efektów kształcenia na kierunku.

Zajęcia dydaktyczne odbywają się na studiach niestacjonarnych w piątki, soboty i niedziele. Zjazdy organizowane są zwykle co dwa tygodnie lub dwa i trzy razy w miesiącu w zależności od harmonogramu organizacji roku akademickiego. W terminach zjazdów studenci mają zapewniony dostęp do obsługi administracyjnej przez dyżurujący dziekanat, do koordynatora praktyk, do biblioteki i czytelni, stały dostęp do Internetu. Organizowane są również dyżury wykładowców w terminach i godzinach dogodnych dla studentów. Terminy te studenci mogą sprawdzać na platformie Twoje Milenium.

Ocena organizacji procesu kształcenia nie budzi zastrzeżeń.

Studenci obecni na spotkaniu podkreślali, że studia na Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu są przeprowadzane w sposób, który w większości przypadków nie wypełnia założeń deklarowanych w programie kształcenia i sylabusach poszczególnych przedmiotów. Wykładowcy – choć nie wszyscy – zostali przedstawieni, jako słaba strona procesu kształcenia na wizytowanym kierunku, ze względu na jedynie teoretyczne wprawienie w materię Turystyki i rekreacji, które w ich mniemaniu zasadniczo utrudnia osiągnięcie założonych celów ich kształcenia.

Należy zaznaczyć, iż indywidualizacja kształcenia w Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu ma dwojaki charakter:

- jako forma ogólnodostępna dla wszystkich studentów Uczelni polega na swobodnym doborze przez studentów specjalności i języków;
- w ramach indywidualnego planu studiów i programu kształcenia (IPS).

Indywidualny plan studiów i program kształcenia dotyczy innego niż przewidziany w normalnym trybie okresu nauki, innej kolejności zaliczania przedmiotów i składania egzaminów oraz innej struktury przedmiotów, co pozwala na przystępowanie do zaliczeń i egzaminów w terminach uzgodnionych z prowadzącymi zajęcia. Prawo studiowania w ramach IPS przysługuje:

- studentom o szczególnych uzdolnieniach i wysokiej średniej ocen,
- studentom, którzy na podstawie skierowania przez Uczelnię podjęli studia zagraniczne,
- studentom z orzeczoną niepełnosprawnością, jeśli stopień niepełnosprawności utrudnia odbywanie zajęć w trybie normalnym,
- studentom, którzy otrzymali zgodę Dziekana na podstawie indywidualnej decyzji (po złożeniu odpowiednich dokumentów).

Z tego prawa student może skorzystać poprzez złożenie odpowiedniego wniosku i po zaakceptowaniu przez Dziekana indywidualnego planu zaliczeń i egzaminów na dany rok akademicki.

Uczelnia stwarza formalne warunki do indywidualizacji procesu kształcenia, natomiast poziom ich wykorzystania w praktyce jest ograniczony.

W kwestii indywidualizacji procesu kształcenia zapisy w dokumentach przedstawionych przez Uczelnię są przejrzyste i korzystne dla studentów. Regulamin Studiów WSB w Poznaniu przewiduje jedną formę indywidualizacji kształcenia. Indywidualny Plan Studiów. Prawo studiowania w ramach IPS przysługuje studentom o szczególnych uzdolnieniach i wysokiej średniej ocen oraz studentom, którzy na podstawie skierowania przez Uczelnię podjęli studia zagraniczne. Z tego prawa student może skorzystać poprzez złożenie odpowiedniego wniosku i po zaakceptowaniu przez Dziekana indywidualnego planu zaliczeń i egzaminów na dany rok akademicki.

Wszystkie osoby niepełnosprawne legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności i niezdolności do pracy lub o przyznanej grupie inwalidzkiej mogą starać się o stypendium specjalne. W minionych latach akademickich, plany zajęć dla grup studenckich, w skład których wchodziły osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich, uwzględniały ich potrzeby i ograniczenia.

W przypadku systemu wymian międzyuczelnianych i międzynarodowych należy stwierdzić, iż studenci obecni na spotkaniu, nie byli zainteresowani ofertą wymian. Powodem takiego stanu rzeczy były przede wszystkim trudności w pogodzeniu studiów z wyjazdem i wynikającymi z niego komplikacjami w życiu zawodowym i osobistym. Udostępniona przez Uczelnię dokumentacja obrazuje potencjał z jakiego studenci mogą korzystać. Warto w tym świetle zastanowić się nad bardziej kompleksową promocją wymian ze szczególnym naciskiem na zagraniczne staże i praktyki w ramach *programu Erasmus+*.

3.2)

Program kształcenia realizowany na kierunku *turystyka i rekreacja* został opracowany w układzie obejmującym efekty kierunkowe oraz efekty szczegółowe/przedmiotowe, a także treści kształcenia dla poszczególnych przedmiotów, formy ich realizacji i stosowane metody dydaktyczne. Treści kształcenia zostały opisane we właściwy szczegółowy sposób. Szczegółowym efektem kształcenia przypisano treści kształcenia. Na podstawie opisu treści kształcenia można wnioskować o ich dopasowaniu do efektów kształcenia. Karty modułów wskazują także metody dydaktyczne stosowane w ramach danego przedmiotu. Metody te odpowiadają założonym celom kształcenia i są bezpośrednio i właściwie przypisane efektom szczegółowym. Na tej podstawie można stwierdzić, że efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów w pełni spójną całość. Wyjątkiem jest jedynie moduł praktyki zawodowej gdzie nie zapewniono pełnej spójności pomiędzy programem praktyk zawodowych, treściami kształcenia dla modułu praktyka zawodowa w karcie przedmiotu, szczegółowymi efektami kształcenia dla tego modułu oraz formami weryfikacji wszystkich zakładanych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Przygotowanie uczelni do zwiększenia wymiaru praktyk pozwoli na modyfikację zasad zaliczania praktyk zawodowych. Niezależnie od powyższego uchybienia generalnie można stwierdzić, że efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów w pełni spójną całość.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Można potwierdzić, iż wszystkim kierunkowym efektem kształcenia przypisano odpowiednie moduły kształcenia. Czas trwania kształcenia zapewnia warunki osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Analiza kart przedmiotów, a w ich ramach doboru treści kształcenia, form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia wskazuje na możliwość osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla każdego przedmiotu/modułu.

Ponieważ kierunkowe efekty kształcenia zostały przypisane jednoznacznie do efektów szczegółowych program kształcenia tworzy warunki do osiągnięcia zarówno przedmiotowych jak i kierunkowych efektów kształcenia. System ECTS nie budzi istotnych zastrzeżeń. Brak obowiązkowych zajęć z wychowania fizycznego i nie przypisanie im punktów ECTS należy uznać za uchybienie występujące w programie kształcenia. W sylabusach warto rozważyć wyodrębnienie zajęć powiązanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym. W związku ze zwiększeniem wymiaru praktyk zawodowych oraz wprowadzeniem do modułu Praktyka zawodowa znacznej liczby efektów kształcenia zarówno z zakresu wiedzy, ale i umiejętności, a także kompetencji społecznych, należy dostosować do tych zmian system weryfikacji zakładanych efektów kształcenia. Powinien on uwzględniać także weryfikację efektów kształcenia dla praktyki zawodowej w stosunku do tych studentów, którzy są zwalniani z obowiązku odbywania praktyki na podstawie zatrudnienia. Studenci wskazują, że nie wszyscy wykładowcy są zawsze przygotowani do zajęć, co znajduje potwierdzenie w niektórych ankietach ewaluujących zajęcia. Problem ten wymaga weryfikacji przez władze Wydziału. Indywidualizacja procesu kształcenia dla studentów wybitnie uzdolnionych nie jest powszechnie znana wśród studentów, pomimo przejrzystych dla studentów zapisów regulaminowych. Studenci z niepełnosprawnościami są odpowiednio wspierani w procesie kształcenia, a także pod kątem administracyjnym.

3.2) Można stwierdzić, że efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne, mimo podniesionych drobnych uwag, tworzą w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów w pełni spójną całość.

Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

4.1)

Zajęcia dydaktyczne na studiach I stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* prowadzi 22 pracowników. Są to przedstawiciele nauki ekonomicznych, nauk przyrodniczych, nauk o kulturze fizycznej oraz nauk humanistycznych. Wśród doktorów spoza minimum kadrowego stopnie naukowe w dziedzinie nauk ekonomicznych, w tym w zakresie ekonomii posiadają 3 osoby), oraz z nauk: nauk humanistycznych (1 osoba). Dodatkowo zajęcia prowadzi 7 osób z tytułem magistra (3 mgr ekonomii, 1 mgr turystyki, 1 mgr inż. zootechniki, 1 mgr nauk prawnych, 1 mgr nauk humanistycznych). Część kadry spoza minimum kadrowego ma udokumentowane doświadczenie zawodowe. Liczba wyżej wymienionych pracowników naukowo-dydaktycznych, dla których Uczelnia stanowi podstawowe lub dodatkowe miejsce pracy i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych, przypisanych do obszaru nauk społecznych, nauk przyrodniczych oraz nauk medycznych celów i efektów kształcenia na ocenianym kierunku.

Kadra wchodząca w skład minimum kadrowego (9 osób) posiada dorobek naukowy w dziedzinach i dyscyplinach: w ramach obszaru nauk społecznych - ekonomia lub nauki o zarządzaniu, w ramach obszaru nauk przyrodniczych – dyscyplina geografia oraz w ramach obszaru nauk medycznych, nauk o zdrowiu i kulturze fizycznej w dziedzinie nauki o kulturze fizycznej co odpowiada dyscyplinom w których osadzono zakładane efekty kształcenia dla ocenianego kierunku. Pozostali pracownicy naukowo-dydaktyczni co do ich liczby i struktury ich kwalifikacji zostali dobrani odpowiednio dla osiągnięcia założonych efektów kształcenia.

4.2)

Teczki osobowe zawierają dokumenty pozwalające na ocenę, czy nauczyciel akademicki spełnia wymagania do zaliczenia do minimum kadrowego na kierunku *turystyka i*

rekreacja, tj. czy posiada odpowiednie kwalifikacje naukowe (stopnie i tytuły naukowe oraz dorobek lub posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla ocenianego kierunku studiów – zgodnie z wymaganiami określonymi w § 12 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 131) i rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370), w jakim wymiarze realizują pensum dydaktyczne, a także czy złożył nie później niż do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok akademicki oświadczenie o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego na studiach pierwszego stopnia na kierunku *turystyka i rekreacja* na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 112a ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.). W Uczelni oświadczenia zostały podpisane w terminie zgodnym z wymaganiami określonymi w przepisach ustawy, tj. w czerwcu 2014 r., za wyjątkiem jednej osoby, która została zatrudniona w Uczelni od 1 października 2014 r.

Zgodnie z art. 9a ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym Wydział zgłosił do minimum kadrowego nauczycieli akademickich zatrudnionych w Uczelni w pełnym wymiarze czasu pracy, na podstawie złożonych przez nich oświadczeń, o których mowa w art. 112a ustawy, nie krócej niż od początku semestru studiów, a więc zgodnie z wymaganiami określonym w § 13 ust. 1 i 2 wymienionego wyżej rozporządzenia z dnia 5 października 2011 r. oraz § 13 ust. 1 rozrządzenia z dnia 3 października 2014 r., *tj. nie później niż od początku semestru studiów*.

Analiza dokumentacji pozwala na stwierdzenie, iż wymagania określone w § 14 ust. 1 obu wymienionych wyżej rozporządzeń są spełnione, bowiem do minimum kadrowego na ocenianym kierunku i poziomie kształcenia Uczelnia wskazała 10 osób, z tego 3 samodzielnych nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego, oraz 7 osób ze stopniem naukowym doktora.

W teczkach osobowych znajduje się również dokumentacja związana z realizacją zwyczajowych procedur dotyczących prowadzonej w Uczelni polityki kadrowej.

Wszystkie osoby wyżej wymienione przeprowadzą osobiście na kierunku *turystyka i rekreacja* co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych (samodzielni nauczyciele akademicy) oraz co najmniej 60 godzin (doktorzy), co spełnia wymagania określone w § 13 ust. 3 wymienionego wyżej rozporządzenia z dnia 5 października 2011 r. oraz § 13 ust. 2 pkt. 1 i 2 rozporządzenia z dnia 3 października 2014 r.

Warunek minimum kadrowego dla studiów I stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, którego efekty usytuowano w obszarze nauk społecznych, dziedzina nauk ekonomicznych, dyscypliny: ekonomia, nauki o zarządzaniu oraz do obszaru nauk przyrodniczych, dziedzina nauki o ziemi: dyscyplina geografia i do obszaru nauk medycznych, nauki o zdrowiu oraz nauki o kulturze fizycznej –dziedzina nauki o kulturze fizycznej jest spełniony. Do minimum kadrowego kierunku można zaliczyć wskazane przez Uczelnię dziewięć z dziesięciu osób, wśród których trzech to samodzielni pracownicy naukowo-dydaktyczni sześć osób legitymuje się stopniem naukowym doktora, a ich dorobek naukowy związany jest z dyscyplinami do których przypisano kierunkowe efekty kształcenia.

W przypadku jednej osoby ze stopniem naukowym doktora nie przedstawiono dokumentacji pozwalającej na podjęcie oceny o zaliczeniu do minimum kadrowego

Obszar nauk społecznych reprezentuje pięciu doktorów oraz jeden doktor habilitowany, którzy posiadają dorobek naukowy w dyscyplinie ekonomia lub nauki o zarządzaniu. Obszar nauk przyrodniczych dyscyplinę geografia reprezentuje jeden doktor, zaś

obszar nauk medycznych, nauk o zdrowiu i kulturze fizycznej reprezentuje 2 samodzielnych nauczycieli akademickich, którzy jednocześnie mają dorobek w obszarze nauk społecznych.

Deklarowane przez Wydział upracticznienie kształcenia jest realizowane przez dobór kadry, która wykazuje związki oraz doświadczenie wynikające ze współpracy ze środowiskiem biznesowym. Analiza struktury zatrudnienia przedstawiona ZO do wglądu określa m.in. doświadczenie zawodowe kadry naukowo dydaktycznej. Koresponduje ono z umiejętnościami wskazanymi w efektach kształcenia oraz z prowadzonymi zajęciami.

Skład minimum kadrowego na kierunku *turystyka i rekreacja* prowadzonego na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu w perspektywie długookresowej jest w stabilny, bowiem 7 osób wskazanych do minimum kadrowego osoby zatrudnionych zostało na czas nieokreślony, zaś tylko 3 osoby na czas określony, tj. do 30.09.2016 r. – 2 osoby oraz do 30.09.2017 r. – 1 osoba..

Dla 9 osób wskazanych do minimum kadrowego Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy, zaś tylko dla 1 osoby – dodatkowym miejscem pracy.

Zgodnie z § 29 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r., poz. 1370) Uczelnia prowadząca kierunek studiów w obszarze nauk społecznych w dniu wejścia w życie ww. rozporządzenia (10 października 2014 r.) jest zobowiązana dostosować minimum kadrowe w zakresie proporcji liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów na danym kierunku studiów, do wymogów określonych w § 17 ust. 1 pkt. 8 nowego rozporządzenia, *do dnia 1 października 2015 roku*.

Zatem warunek dotyczący stosunku liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla kierunku *turystyka i rekreacja*, do liczby studentów na tym kierunku jest spełniony i wynosi 1: 11,8, co spełnia wymagania określone w § 17 ust. 1 pkt. 3 cytowanego wyżej rozporządzenia z dnia 5 października 2011 r.

Poszczególne przedmioty na kierunku *turystyka i rekreacja* prowadzą specjaliści, których wiedza poparta jest dyplomami oraz dorobkiem publikacyjnym a także znaczącym doświadczeniem zawodowym. Liczba przedmiotów prowadzonych przez poszczególnych nauczycieli i ich obciążeń nie budzi zastrzeżeń, odpowiada generalnie potrzebom wynikającym z zakładanych efektów kształcenia. Oprócz pracowników naukowo-dydaktycznych legitymujących się dorobkiem oraz współpracą z przedsiębiorstwami zajęcia na kierunku TiR w ramach umów cywilno-prawnych prowadzą praktycy funkcjonujący od lat w przedsiębiorstwach związanych z turystyką. Należą do nich Dyrektor Naczelny Biura Podróży Orbis oraz właściciel Centrum Usług Szkoleniowo-Doradczych

W Uczelni nie są prowadzone zajęcia na odległość.

Załącznik nr 6 . Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena

Generalnie ocena sposobu prowadzenia zajęć i przekazywanych w ich ramach treści zajęć jest pozytywna. Poziom hospitowanych zajęć dydaktycznych był zróżnicowany, ale zasadniczo nie budził zastrzeżeń. Wykłady były wspomagane prezentacjami multimedialnymi, a na zajęciach wykładowcy starali się aktywizować studentów. Sale wykładowe wyposażone były w odpowiednie urządzenia multimedialne i nagłaśniające.

4.3).

Zgodnie z *Raportem samooceny* Jednostka kładzie szczególny nacisk na pozyskanie własnej kadry. Jako wyraźny pozytywny efekt prowadzonej polityki kadrowej można wskazać, iż obecnie Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy dla 9 osób wskazanych do minimum kadrowego, a jedynie dla 1 osoby stanowi dodatkowe miejsce pracy. Zatem większość nauczycieli zatrudniona jest na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu jako podstawowym miejscu pracy. Zapewnia to pełne

wykorzystanie wiedzy i kwalifikacji nauczycieli akademickich w realizacji programu kształcenia. Stwierdza się, iż podstawą doboru kadry jest pozytywna ocena zgodności profilu naukowego z dziedzinami i dyscyplinami, w jakiej kształci się na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu.

W trakcie wizytacji problematyka rozwoju pracowników naukowych była przedmiotem rozmów członków Zespołu Oceniającego prowadzonych z władzami Uczelni i Wydziału. Na tej podstawie prowadzonych rozmów można stwierdzić, iż rozwój pracowników wspierany jest poprzez dofinansowanie działań służących rozwojowi ocenianego kierunku studiów. Rozwój kadry naukowo-dydaktycznej jest wspierany przez Uczelnię poprzez finansowanie udziału pracowników w konferencjach naukowych, oraz organizowanie konferencji naukowych z udziałem pracowników naukowo-dydaktycznych Uczelni. W ostatnich pięciu latach jeden pracowników dydaktyczny, zatrudniony na podstawowym miejscu pracy w na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu na kierunku *turystyka i rekreacja*, otrzymał stopień naukowy doktora oraz jedna osoba zamknęła pozytywnie postępowanie habilitacyjne. Tworzone są warunki do prezentowania wyników prowadzonych prac badawczo-naukowych poprzez możliwość publikowania w „Zeszytach Naukowych” oraz wydawania prac w Wydawnictwie WSB w Poznaniu.

Czytelnym elementem wspierania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej jest system stypendiów doktorskich i habilitacyjnych ze środków własnych (w oparciu o Zarządzenie nr 11/2007 Rektora WSB w Poznaniu z dnia 1 lipca 2007 roku w sprawie regulaminu przyznawania stypendium doktorskiego i habilitacyjnego fundowanego przez Wyższą Szkołę Bankową w Poznaniu).

W spotkaniu uczestniczyło 10 nauczycieli akademickich. Przewodnicząca przedstawiła skład ZO i jego zadania. Dyskutowano o wielu problemach, a spotkanie rozpoczęło od sformułowanego przez Przewodniczącą ZO pytania opinie na temat perspektywy rozwoju kierunku w kontekście ocen rynku pracy oraz zmian demograficznych. Pracownicy przedstawili optymistyczny pogląd, w odniesieniu do nowej proponowanej specjalności „Spa i wellness” wskazując na fakt iż „w WSB mamy najlepszy nabór i rewelacyjne możliwości prowadzenia działalności gospodarczej”. Studenci podejmują praktyki rzemieślnicze u rodziców, przejmując rodzinne firmy. Trendy zdaniem pracowników są rozwojowe bo wykorzystywane jest dofinansowanie zewnętrzne - unijne. Działalność w obszarze turystycznym stanowią plany wpisane w strategię rozwoju regionu przez władze, gospodarzy regionu. Pomimo konkurencji innych miejsc edukacyjnych w regionie pracownicy wykazywali optymizm, co do przyszłości rozwoju kierunku. Pozytywnie również została studiująca zmotywowana grupa ludzi, najczęściej osoby w wieku 35+, już pracujące, chcące zdobywać wiedzę. Studenci biorą udział w projektach. Wskazano, że Jednostka jest jedyna w regionie proponująca studia w trybie niestacjonarnym co owocuje tym, że studiujący podejmujący wybory celowe mają nadprogramowo zainteresowanie wiedzą.

Dyskutowano o profilu kształcenia czy ma być tylko turystyka czy również brakująca rekreacja ponieważ nazwa nie przystaje do treści kształcenia. Podejmowano dyskusje o nowych powiązanych specjalnościach przykładowo: menadżer turystyki / anty-ageing. Podjęto dyskusję dotyczącą oceny zajęcia zbliżone do realnych warunków pracy przykładowo z wykorzystaniem realnych narzędzi techniki informatyczne rezerwacji (brak platform informatycznych np. Rozeta Office)? Rozwiązane przyjmowane dotychczas to wyjazdy studyjne oraz wspólnie projekty studenckie. Propozycja praktyczna, która będzie miała wdrożenie to prace projektowe na zakończenie – projekt grupowy 3-4 osobowy. Dodatkowym wątkiem była internacjonalizacja, którą pracownicy ocenili jak potrzebną, ale bez zainteresowania ze strony studentów, którzy są umocowani na rynku zawodowym. Wskazano na ważność wzmożonego kształcenia w zakresie języków obcych.

Kierunek *turystyka i rekreacja* prowadzony na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie nie był dotychczas oceniany przez Polską Komisję Akredytacyjną.

Załącznik nr 5- Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego - ocena: w pełni
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

4.1) Liczba i struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów I stopnia odpowiada generalnie potrzebom wynikającym z zakładanych efektów kształcenia. Część kadry spoza minimum kadrowego posiada doświadczenie zawodowe odpowiadające potrzebom kierunku.

4.2) Zasadniczo obsada zajęć dydaktycznych jest prawidłowa. Biorąc pod uwagę prawne wymogi związane z posiadaniem minimum kadrowego niezbędnego do prowadzenia kierunku studiów na poziomie I stopnia należy stwierdzić, iż są one spełnione. Do minimum kadrowego zaliczono 9 nauczycieli, w tym 3 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 6 doktorów. Kadra reprezentuje swoim dorobkiem naukowym trzy obszary kształcenia: obszar nauk społecznych, przyrodniczych i nauk medycznych, nauk o zdrowiu i kulturze fizycznej i dziedziny oraz dyscypliny naukowe, w których osadzone zostały kierunkowe efekty kształcenia. Do minimum kadrowego nie została zaliczona jedna osoba z uwagi na brak informacji o dorobku naukowym lub doświadczeniu zawodowym. Obsada zajęć nie budzi zastrzeżeń.

4.3) Politykę kadrową oraz działania wspierające rozwój naukowy kadry należy ocenić z pozytywnie. Stanowczo pozytywnie należy ocenić działania na rzecz rozwoju kadry. Jako pozytywny efekt prowadzonej polityki kadrowej można wskazać, iż już obecnie na podstawowym miejscu pracy w minimum kadrowym jest 8 pracowników. Uczelnia stosuje również szereg narzędzi, które mają na celu wsparcie pracowników w rozwoju dydaktycznym i naukowym.

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Wydział Ekonomiczny Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu mieści się w jednym budynku na 4 kondygnacjach przy ul. Wojska Polskiego 128 w Szczecinie. Użytkowanie budynku oparte jest na długoterminowej umowie najmu. W budynku znajduje się Biuro Rekrutacji, Dziekanat, Kancelaria, Biblioteka. W budynku znajdują się 4 sale audytoryjne wyposażone w nowoczesny sprzęt multimedialny i wygodne siedziska. Ponadto 4 sale komputerowe w sumie dla 80 osób. Sale dydaktyczne w budynku wyremontowane zostały w ramach projektu „Przebudowa i wyposażenie bazy dydaktycznej Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydziału Ekonomicznego w Szczecinie” nr UDA-RPZP.07.01.01-32-012/09-00 i zapewniają bardzo wysoki komfort. Na terenie Uczelni znajdują się stanowiska komputerowe w korytarzu z bezpośrednim łączem do platformy internetowej umożliwiającej dostęp do extranetu dla studentów Wydziału (wewnętrzny portal dla studentów Wydziału). Powierzchnia całkowita budynku to 2506m², natomiast powierzchnia dydaktyczna - 1586m². Na sale dydaktyczne składają się 2 aule (na 268 i 119 osób), dwie sale na 97 osób, 17 sal ćwiczeniowych od 17 – 40 osób, z tego 17 sal wyposażonych jest w podwieszane projekторы

multimedialne, do pozostałych na potrzeby zajęć wydawane są projektory przenośne. Dwie sale wyposażone są w tablice multimedialne, aule w system nagłaśniający.

W budynku wydzielone są tzw. "strefy studenta" zapewniające miejsce na czas przerwy między zajęciami. Na piątym piętrze znajduje się Wydziałowy barek dla studentów. Szkoła udostępnia swoim studentom darmowy punkt dostępowy do Internetu WiFi. Infrastruktura budynku pozwala na swobodne przemieszczanie się po nim osobom niepełnosprawnym. Dodatkowo ze względu na dużą liczbę studentów studiujących na trybie niestacjonarnym weekendowym istnieje konieczność wynajmowania, w trakcie weekendów, pomieszczeń dydaktycznych poza budynkami własnymi Wydziału. Na podstawie umowy najmu Wydział Ekonomiczny w Szczecinie WSB w Poznaniu korzysta z pomieszczeń dydaktycznych w Zespole Szkół nr 8 w Szczecinie al. 3 Maja, 70-214 Szczecin o łącznej powierzchni 1772,5m². Najmem objęte są 24 sale dydaktyczne, dwie pracownie informatyczne, sala konferencyjna oraz pomieszczenia socjalne (szatnia, toalety). Ten budynek niestety nie uwzględnia potrzeb osób niepełnosprawnych.

Biorąc pod uwagę wymogi wynikające z zakładanych efektów kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* oraz aktualną liczbę studentów można jednoznacznie stwierdzić, iż liczba, wielkość oraz podstawowe wyposażenie sal dydaktycznych odpowiadają potrzebom kształcenia na ocenianym kierunku. Uwagi można zgłosić do bazy dydaktycznej, która ma zapewnić kształcenie praktyczne na ocenianym kierunku. Modernizacja wykorzystywanych zasobów i pomocy dydaktycznych w zakresie hotelarstwa Zespołu Szkół nr 8, wpłynęła by pozytywnie na efekty kształcenia.

Przechodząc do oceny pracowni i laboratoriów specjalistycznych oraz ich wyposażenia, dostępu do komputerów, Internetu oraz specjalistycznego oprogramowania należy stwierdzić, że ich liczba jest odpowiednia. W 4 laboratoriach komputerowych znajdują się komputery z zainstalowanym systemem operacyjnym Windows 7 Professional. W roku akademickim 2014/15 włączono do procesu dydaktycznego system Microsoft Dynamics AX (Wydział wystąpił z prośbą o włączenie do międzynarodowego programu Microsoft Dynamics Academic Alliance). Dodatkowo Studenci oraz pracownicy Wydziału korzystać mogą korzystać z oprogramowania firmy Microsoft w celach dydaktycznych w ramach programu MS Dreamspark Premium. Każdy student ma dostęp do bezprzewodowego Internetu na terenie całej Uczelni. Sieć zbudowana jest w oparciu o najnowsze urządzenia które zapewniają nieprzerwaną łączność nawet w przypadku przemieszczania się między piętrami budynku. System autoryzacji jest powiązany z bazą studentów – np. gdy student zostaje skreślony, automatycznie traci możliwość zalogowania się do Internetu na terenie Uczelni. Lista oprogramowania zawsze dostępnego w salach to: pakiet Microsoft Office w wersji 2007. Nie jest to oprogramowanie dedykowane do ocenianego kierunku. Specjalistyczne oprogramowanie odpowiednie do wizytowanego kierunku jakim jest przykładowo pakiet ADONIS Amadeus czy Izzyhotel8 (które, powinny być choć częściowo wykorzystywane na przedmiotach specjalnościowych na kierunku *Turystyka i rekreacja*) jest w fazie wdrażania. Uczelnia prowadzi prace wstępne w tym zakresie. Zasoby specjalistycznego oprogramowania oraz ich dostępność należy ocenić, jako nie w pełni spełniające wymogi wynikających z zakładanych efektów kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* o profilu praktycznym.

Wydział Ekonomiczny WSB w Szczecinie posiada bibliotekę (o powierzchni ponad 50 m²), a dodatkowo informacje o zbiorach biblioteki (książki, czasopisma, zbiory specjalne) znajdują się w jednej Bibliotecznej Bazie Danych – KOHA. Katalog biblioteki jest dostępny na stronie internetowej WSB w dziale Biblioteka. Literatura dla kierunku *turystyka i rekreacja* obejmuje ponad 500 tytułów (Dział XIV) oraz 80 tytułów w formie elektronicznej. Są to książki dotyczące turystyki i rekreacji, w tym również hotelarstwa, gastronomii i żywienia. Zbiory biblioteczne są pozyskiwane drogą zakupu ze środków własnych Uczelni, z wymiany i darów. Zakupy są dokonywane w oparciu o literaturę programową, bieżące zamówienia wykładowców. Dobór czasopism ściśle odpowiada profilowi naukowemu

Wyższej Szkoły Bankowej. W planach zakupu nowych czasopism przewidziane są również tytuły dotyczące bezpośrednio turystyki, tj. dwumiesięcznik *Witaj w podróży* oraz miesięcznik *Problemy Turystyki i Hotelarstwa*.

Uzupełnieniem zasobów tradycyjnych są także bazy danych udostępniane w Czytelni na stanowiskach komputerowych. Znacznym uzupełnieniem zasobów książkowych Uczelni jest czytelnia on-line podręczników akademickich i książek naukowych w języku polskim – **IBUK.PL**. Liczba dostępnych dla WSB książek w bazie wzrasta z każdym rokiem. Poza wyżej wymienionymi bazami Biblioteka posiada dostęp do następujących elektronicznych baz danych: INFOR LEX Biblioteka, LEX OMEGA, Pro Quest ABI/Inform, - EBSCO, ELSEVIER, EMIS, Springer Link, NATURE, SCIENCE, Web of Knowledge, Wiley-Blackwell, Scopus. Zasoby biblioteczne oraz ich dostępność należy ocenić pozytywnie, jako spełniające wymogi wynikające z zakładanych efektów kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* o profilu praktycznym.

Studenci kierunku *Turystyka i rekreacja* mają dostęp do dobrej infrastruktury dydaktycznej i naukowej, która nie jest jednak zawsze optymalnie przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Studenci pozytywnie oceniają sale dydaktyczne oraz ich wyposażenia. Studenci podczas spotkania z Zespołem Wizytującym PKA podkreślili, że są zadowoleni z działalności biblioteki, choć nie wszystkie pozycje wymagane w sylabusach są dostępne. Zdarzają się również problemy podczas sesji, kiedy to niektóre publikacje są dostępne w ograniczonej liczbie. Odmienne zdanie studenci wygłosili w stosunku do miejsca odbywania zajęć praktycznych, w tym w szczególności zaplecza znajdującego się w budynku „Hotelik”. Zajęcia nie wykorzystują funkcjonującej bazy hotelowej i gastronomicznej, odbywają się w improwizowanym laboratorium, które nie przystaje do standardów stawianych przed kształceniem na poziomie wyższym. Zasadniczym problemem jest również prezentowanie przestarzałych treści na zajęciach praktycznych, za pomocą kaset VHS, które są już wiekowe. Studentom brakuje również wykorzystania narzędzi, które realnie wsparłyby ich pod kątem praktycznym w zarządzaniu bazą hotelową, turystyczną i gastronomiczną w zakresie deklarowanym w programie kształcenia

Uczelnia dba o poprawność doboru instytucji, w których prowadzone są zajęcia praktyczne, co zasługuje na pozytywną ocenę. Ze względu na położenie geograficzne Szczecina wybór instytucji, w których studenci odbywają praktyki nie jest ograniczony, są to głównie firmy branży turystycznej świadczące usługi turystyczne, rekreacyjne jak i hotelowo-gastronomiczne (biura podróży, hotele, Centra zdrowia itp.), jak również firmy specjalizujące się w zarządzaniu przedsiębiorstwami funkcjonujących na rynku turystycznym.

Studenci poprawnie ocenili sposób doboru instytucji, w których odbywają się praktyki. Podobnie pozytywnie odnieśli się do zdobywania efektów kształcenia założonych dla praktyk. Uczelnia wspiera studentów w znalezieniu i odpowiednim przebyciu praktyk. Zajęcia są ewaluowane i wizytowane przez opiekunów praktyk, co jest niewątpliwie pozytywną praktyką. Problemem jest jednak kwestia zajęć praktycznych, które nie do końca odpowiadają studentom, jeżeli chodzi o zwiększanie kompetencji praktycznych.

Budynki dydaktyczne w różnym stopniu są przygotowane do komunikacji dla osób niepełnosprawnych. Budynek główny przy ul. Wojska Polskiego 128 w Szczecinie, w którym mieści się biblioteka posiada windę, czyli jest w pełni dostosowany dla osób niepełnosprawnych. Budynki Zespołu Szkół nr 8 w Szczecinie al. 3 Maja nie są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Infrastruktura dydaktyczna jest przystosowana do obsługi osób niepełnosprawnych w stopniu dobrym.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego - ocena: znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Uwzględniając wymogi wynikające z zakładanych efektów kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* oraz aktualną liczbę studentów można jednoznacznie stwierdzić, iż

liczba, wielkość oraz podstawowe wyposażenie dydaktyczne odpowiadają potrzebom kształcenia na ocenianym kierunku. Wydział zapewnia studentom odpowiednią liczbę miejsc w salach dydaktycznych. Wydział powinien zmodernizować pracownie specjalistyczne, w których prowadzone są zajęcia praktyczne. Specjalistyczne oprogramowanie odpowiednie do wizytowanego kierunku jest w fazie planowania i wdrażania. Biblioteka planuje zakup nowych czasopism dotyczące bezpośrednio *turystyki i rekreacji*. Działania te należy ocenić jako pożądane, ale na obecnym etapie jako wskazane do niezbędnej poprawy. Uczelnia dba o poprawność doboru instytucji, w których studenci odbywają praktyki. Budynki Uczelni zostały w części dostosowane do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Infrastruktura naukowo-dydaktyczna, w opinii studentów, od strony materialnej, stoi na dobrym poziomie. Studenci dobrze oceniają pracę biblioteki, choć mają do niej pewne zastrzeżenia. Studenci podkreślają, że wyposażenie sal zapewnia im możliwość realizacji celów i efektów kształcenia, choć dodatkowe doposażenie zoptymalizowałoby cały proces - nie odnosi się to jednak do zaplecza, w którym realizuje się zajęcia praktyczne.

Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Pracownicy Wydziału Ekonomicznego w Szczecinie nie prowadzi działalności naukowej w zakresie *turystyki i rekreacji*, ale szeroko pojętych naukach społecznych w szczególności w dziedzinie nauk ekonomicznych. Wydział Ekonomiczny w Szczecinie finansował część działalności naukowo-badawczej ze środków zewnętrznych w postaci finansowania m.in. konferencji „Porty Morskie”.

Przy kierunku *Turystyka i rekreacja* funkcjonuje koło naukowe Miłośników Architektury, Sztuki i Przyrody które działa od 30.03. 2014. Efektem jest włączenie się do prowadzenia warsztatów ekologicznych podczas Flisu Odrzańskiego 2014, prowadzenie badań czystości wody podczas flisu, włączenie się do prac nad Konkursem „Młodzież na Morzu”. Wiedzę praktyczną uzupełniają fakultatywne zajęcia terenowe organizowane przez opiekuna koła naukowego Miłośników Architektury, Sztuki i Przyrody Panią dr Elżbietę Marszałek, kierownika Katedry Turystyki WSB w Poznaniu Wydz. Ekonomiczny w Szczecinie. Dotychczas odbyły się wyjazdy do Krakowa i Paryża.

Z uwagi na fakt, że studenci niestacjonarni Wydziału Ekonomicznego studiujący na kierunku *turystyka i rekreacja* to osoby studiujące i pracujące zawodowo, to pomimo oferty WSB współpracy, niechętnie korzystają z programu wymiany zagranicznej. Współpraca zagraniczna to zaproszone wykłady m.in. „Rola przedsiębiorstwa na rynku turystycznym i przedsiębiorczość w turystyce” – prof. dr hab. inż. Hussam Musa z Bańskiej Bystrzycy na Słowacji oraz prof. Roberto Bush’a na tematy dotyczące rozwoju bankowości i systemu finansowego jako czynnika rozwoju gospodarczego. Wykłady fakultatywne są okazją do doskonalenia języka, są inspiracją do poszukiwania inspiracji zawodowych. Stanowią doskonałą bazę dla kadry w zakresie poszukiwań unowocześnienia w zakresie środków dydaktycznych.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego - ocena: nie podlega ocenie
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego.

Uczelnia prowadzi działalność badawczą, których tematyka bezpośrednio lub pośrednio wspomaga proces dydaktyczny na I stopniu studiów kierunku turystyka i rekreacja. Jednostka nie stwarza studentom możliwości uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej. Działalność

Koła Naukowego wskazywała na aktywność przede wszystkim popularnonaukową i wolontariacko-społecznikowską.

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1)

Rekrutację kandydatów na studia I stopnia regulują Zasady rekrutacji, zawarte w uchwale Konwent Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu w sprawie warunków i trybu rekrutacji na studia wyższe. Studentem studiów I stopnia na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie WSB w Poznaniu może zostać osoba z wykształceniem średnim posiadająca świadectwo dojrzałości. Warunkiem przyjęcia na studia I stopnia na kierunku *turystyka i rekreacja* na WE w Szczecinie jest posiadanie świadectwa dojrzałości, pełnej zdolności do czynności prawnych oraz złożenie w Dziale rekrutacji podania o przyjęcie na studia oraz innych stosownych dokumentów. Wstęp na studia jest wolny, a o przyjęciu decyduje kolejność zgłoszeń.

Zasady rekrutacji na studia pierwszego stopnia spełniają podstawowe wymogi w tym zakresie, choć nie optymalizują profilu potencjalnych nowych studentów

W ocenie studentów kryteria rekrutacyjne są przejrzyste i zrozumiałe. Rekrutacja oceniana jest jako obiektywna i sprawiedliwa. Na kierunek *Turystyka i rekreacja* przyjmowane są osoby, które spełnią określone wymogi zawarte w uchwale Konwentu WSB w Poznaniu w sprawie warunków i trybu rekrutacji na studia wyższe. Procesem rekrutacji zajmuje się Biuro Rekrutacji i Komisja Rekrutacyjna. Nadzór nad sprawnym i prawidłowym przebiegiem procesu rekrutacji sprawuje Dziekan. W przypadku negatywnej decyzji, kandydat może złożyć odwołanie do Rektora Uczelni. O przyjęciu na studia I i II stopnia decyduje przede wszystkim kolejność zgłoszeń, co nie zapewnia odpowiedniego doboru kandydatów przez co w odczuciu samych studentów – w ich grupach znajdują się osoby zaniżające poziom grupy, co dodatkowo utrudnia przyswajanie treści.

7.2)

W kartach przedmiotów nie zostały szczegółowo opisane w wymiarze godzinowym nakłady czasu pracy studentów. Zostały one opisane natomiast w wymiarze punktów ECTS, a charakterystyka tego opisu została zawarta w części 3.1. System ECTS powinien zostać zweryfikowany z uwzględnieniem opinii studentów.

System weryfikacji efektów kształcenia został opisany w części 2 niniejszego Raportu.. Stosowane w Uczelni rozwiązania w ramach systemu osiągnięć studentów pozwalają na odpowiednią standaryzację wymagań oraz zapewnienie przejrzystości i obiektywizmu formułowania ocen. W bilansie czasu pracy studenta uwzględniona jest praca własna a system weryfikacji efektów kształcenia jest zorientowany na proces uczenia się.

Na podstawie udostępnionej dokumentacji oraz opinii wyrażanych przez studentów podczas spotkania, należy stwierdzić, że system ocen jest przejrzysty i klarowny, jednak studenci uważają że nie zawsze obiektywny. Obecni na spotkaniu zgłosili zastrzeżenia do sprawiedliwości niektórych ocen. Studenci mają możliwość otrzymania informacji na temat popełnionych błędów, które są im wyjaśniane. Wiedzą, jak ewentualnie wesprzeć swoje starania egzaminem komisyjnym. Oceny z egzaminów i zaliczeń rejestrowane są w systemie Extranet oraz karcie okresowych osiągnięć studenta

7.3)

WSB oferuje studentom możliwość odbywania praktyk w ramach programu Erasmus+ – SMP (Student Mobility Placements). Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA podkreślili słabą jakość lektoratów, które nie są zorientowane na praktyczne wykorzystanie języka, co nie pomaga w ich przekonaniu dostosować umiejętności do

wymagań programów wymian. W przekonaniu obecnych na spotkaniu lektoraty są pozbawione języka specjalistycznego.

Z uwagi na niską frekwencję studencką w programach wymian wpływ współpracy międzynarodowej na osiągnięcie efektów kształcenia jest minimalny.

7.4)

Studenci na spotkaniu z członkiem Zespołu Oceniającego PKA podkreślili wysoką jakość obsługi naukowej i dydaktycznej. W ocenie osób, które uczestniczyły w spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA jakość obsługi administracyjnej stoi na wysokim poziomie. W ich opinii godziny pracy sekretariatów są odpowiednie, zaś wiedza i umiejętności pracowników pomagają w rozwiązywaniu wszelkich problemów formalno-prawnych studentów. Studenci dostrzegają wsparcie, tak przy okazji rozwiązywania problemów studenckich, związanych ze studiowaniem, jak i ze sprawami socjalno-bytowymi. Wszystkie niezbędne informacje znajdują się w systemie Extranet oraz na stronie internetowej WSB w Poznaniu. Wykładowcy są dla nich dostępni na konsultacjach oraz za pośrednictwem poczty elektronicznej. Na kierunku *Turystyka i rekreacja* istnieje dobra praktyka swobodnego doboru promotorów, co zasadniczo umożliwia możliwość swobodnego wyboru tematu pracy. Uczelnia nie prowadzi na wizytowanym kierunku kształcenia na odległość.

Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA jednoznacznie stwierdzili, że efekty kształcenia są im przedstawiane w sposób przystępny i zrozumiały. Osoby obecne były świadome tego jakie efekty będą mieli możliwość osiągnąć poprzez udział w zajęciach z danego przedmiotu. Jednak zaznaczyli, że treść dokumentów zasadniczo odbiega od faktycznego efektu zajęć. Należy rozważyć analizę stopnia realizacji sylabusów i szerszego zaangażowania studentów w tej sprawie. Studenci podczas spotkania z przedstawicielem Zespołu Wizytującego ocenili system oceny efektów kształcenia jako dostępny, transparentny i zrozumiały. Zasady oceniania i zasady zaliczania przedmiotów są dostępne odpowiednio w Regulaminie Studiów oraz w sylabusach przedmiotów. Oba dokumenty są łatwo dostępne w Internecie. Warto podkreślić, że nauczyciele akademicy przedstawiają treści sylabusów, w tym zasad oceniania i zasad zaliczeń na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu, co jest niewątpliwie dobrą praktyką. Studenci wskazali jednak, że nie na wszystkich zajęciach ta zasada jest przestrzegana.

Uczelnia, w opinii studentów, podejmuje nieskuteczne działania mające na celu przekazanie swoim studentom wartości motywujące ich do osiągnięcia lepszych efektów uczenia się. Czują wsparcie Uczelni oraz doceniają jej regionalny prestiż, ale dostrzegają wady proponowanego kształcenia praktycznego. Jako główną motywację, studenci kierunku *Turystyka i rekreacja* wskazują pewność odnalezienia się na rynku pracy – która nie jest zadawalająca. Przejrzyste kryteria dostępu do pomocy materialnej stanowią niewątpliwie motywację do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia .

Programy opieki materialnej i socjalnej w WSB w Poznaniu są oferowane w zakresie gwarantowanym przez ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym. Informacje na temat świadczeń pomocy materialnej oraz sposobu w jaki student może się o nie ubiegać jest przedstawiana na stronie internetowej Uczelni. W opinii studentów praca administracji wspiera studentów w procesie uzyskania stypendiów, wskazuje i pomaga uzupełnić braki w dokumentacji oraz służy radą. System przyznawania świadczeń jest przejrzysty i dobrze zorganizowany, dzięki czemu pomoc trafia do studentów w terminach, które sami uznają za optymalne, tj. stypendium socjalne w kolejnym miesiącu po złożeniu wniosku, zaś jeżeli chodzi o stypendium rektora dla najlepszych studentów do grudnia roku, w którym złożono wniosek. Taki stan rzeczy potwierdzają wydane decyzje administracyjne, znajdujące się w teczkach osobowych studentów. Wysokość i tryb wypłacania świadczeń ustala Rektor w porozumieniu z samorządem studenckim, co potwierdza dokumentacja oraz spotkanie z przedstawicielami samorządu.

WSB w Poznaniu stara się wspierać rozwój zawodowy studentów, przede wszystkim poprzez dużą liczbę kursów, szkoleń i zajęć aktywizujących studentów poza procesem kształcenia. Rozwój kulturowy i społeczny studentów jest nieco hamowany poprzez bardzo negatywną praktykę braku wpływu Samorządu Studentów na podział środków na cele studenckie. Artykuł 202 p. 6 ustawy mówi: „Organy samorządu studenckiego decydują w sprawach rozdziału środków finansowych przeznaczonych przez organy Uczelni na cele studenckie. Organy samorządu studenckiego przedstawiają organom Uczelni sprawozdanie z rozdziału środków finansowych i rozliczenie tych środków nie rzadziej niż raz w roku akademickim.” Niestety przedstawiciele studentów nie dysponują stałym budżetem co powoduje niejednokrotnie zmianę budżetu w trakcie roku budżetowego. Dobrą praktyką w tym zakresie byłoby przydzielenie Samorządowi Studentów konkretnych, stałych środków, jakie ten dzieliłby autonomicznie na wszystkie cele studenckie.

Studenci podczas spotkania z przedstawicielem zespołu oceniającego wrzucili satysfakcję z systemu opieki naukowo-dydaktycznej oraz materialnej. Administracja jest określana jako przyjazna studentowi. Pracownicy administracji są odbierani jako osoby pracowite i chętne do pomocy. Rola starostów lat i samorządu studenckiego jest w kwestii rozwiązywania problemów wskazywana jako element dalszego planu, z którego studenci rzadko korzystają.

Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym wykazali po stronie słabych stron procesu kształcenia zajęcia praktyczne, bazę w których się odbywają oraz braki w nauczaniu narzędzi komputerowych, które umożliwiają sprawniejsze administrowanie bazą turystyczną, hotelową oraz gastronomiczną.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) Zasady rekrutacji na studia pierwszego stopnia spełniają podstawowe wymogi w tym zakresie, choć nie optymalizują profilu potencjalnych nowych studentów. W ocenie studentów zasady i kryteria rekrutacji są przejrzyste i dostępne. Uczelnia wspiera studenta w procesie rekrutacji za pomocą dobrze dostępnych i kompletnych informacji na temat oferty dydaktycznej kierunków. Dokumenty dotyczące rekrutacji są sformułowane w sposób zrozumiały. Elektroniczny system rejestracji jest przyjazny dla użytkownika, znajdują się w nim wszelkie potrzebne informacje. System rekrutacji w opinii studentów nie zapewnia jednak odpowiedniego doboru kandydatów.

7.2) Można potwierdzić, iż system oceniania studentów jest zorientowany na proces uczenia się. W kartach przedmiotów nie zostały szczegółowo opisane w wymiarze godzinowym nakłady czasu pracy studentów, ale są podane w systemie ECTS. System ocen jest przejrzysty, ale czasami w opinii studentów niesprawiedliwy i nieobiektywny. Studenci nie mają jednak zarzutów wobec kryteriów ocen, czy też ich przełożenia na faktycznie zdobyte osiągnięcia. Problem ten wymaga rozmowy ze studentami. Studenci mają dostęp do informacji na temat kryteriów i zasad oceniania, o których są informowani odpowiednio wcześniej.

7.3) Uczelnia oferuje pakiet związany z mobilnością studentów. Niestety nie cieszy się on szerokim zainteresowaniem ze strony studentów z uwagi na zobowiązania zawodowe.

7.4) Jakość obsługi naukowej i dydaktycznej należy ocenić jako dobrą. Nauczyciele akademicy są dostępni dla studentów, podobnie jak pracownicy administracji. Programy opieki materialnej i socjalnej w WSB w Poznaniu Wydział Ekonomiczny w Szczecinie jest dobrze oceniany przez studentów. Studenci są zasadniczo krytycznie nastawieni co do jakości zajęć praktycznych. Przedstawiciele studentów nie mają

swobody w dysponowaniu środkami przeznaczonymi na cele studenckie, co jest niezgodne z Ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym.

Kryterium 8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

8.1)

Przepisy dotyczące wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia obowiązujące na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu uregulowane zostały w Zarządzeniu Nr 75 2013/2014 Dziekana z dnia 24 czerwca 2014 r. w sprawie wprowadzenia Wydziałowego Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie. W zarządzeniu tym określono cele, procedury i procesy systemu, strukturę i narzędzia do jego realizacji. Nadzór na Wydziałowym system sprawuje Dziekan Wydziału. W celu realizacji zadań Wydziałowego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia Dziekan Zarządzaniem nr 78 2013/2014 z dnia 30 września 2014 r. powołał Radę Kierunku *Turystyka i rekreacja* oraz określił jej zadania, zaś Zarządzeniem nr 66B 2013/2014 z dnia 1 października 2014 r. powołał Kierowników Dydaktycznych oraz Menedżerów kierunków. Zarządzenie nr 7 2014/2015 z dnia 1 października 2014 r. określa zasady funkcjonowania i opis stanowiska menedżera kierunku na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie.

Wydział posiada dokumentację potwierdzającą funkcjonowanie Rady Kierunku. Przedstawiono dokumentację z ich posiedzeń.

Na podstawie dokumentów przedstawionych w czasie wizytacji stwierdzono, iż na posiedzeniach Rady Wydziału była omawiana problematyka związana z elementami systemu zarządzania jakością kształcenia.

Podstawę zarządzania jakością kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* stanowią regulacje wewnętrzne, w tym procedury ustalone na poziomie grupy Wyższych Szkół Bankowych poprzez decyzje i uchwały Rady Koordynacyjnej i Rady Dziekańskiej Grupy WSB oraz wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia .

Struktura obecnie obowiązującego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia obejmuje: Informacje ogólne, Cele systemu, Procedury i procesy systemu, Struktury WSZJK, Narzędzia doskonalenia systemu, Przepisy końcowe.

Analiza struktury WSZJK WSB pozwala uznać, że opisany w tym dokumencie system został określony poprzez wskazanie jego czterech aspektów: funkcjonalnego, czynnościowego, strukturalnego i instrumentalnego. Wszystkie cztery aspekty - funkcjonalny, określający zadania systemu, czynnościowy - wyznaczający procedury ich realizacji, strukturalny - ustalający jednostki organizacyjne i ciała kolegialne, powołane i wskazane do realizacji zadań systemu oraz aspekt instrumentalny sprowadzony do metod i technik, zapewniających wykonania celów systemu, zostały omówione w sposób syntetyczny. Ich charakterystyka wyczerpuje podstawowe wymagania, jakie przez WSZJK stawiają obecnie obowiązujące przepisy prawa, w tym rozporządzenia MNiSW w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia.

Z przedstawionych podczas wizytacji dokumentów dotyczących funkcjonowania WSZJK na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie wynika, że system funkcjonuje w sposób bardzo sprawny. To co jest szczególnie godne zauważenia to prowadzenie udokumentowanych, systematycznych i kompleksowych działań projakościowych. W skład tych wielowymiarowych działań tworzących system zarządzania jakością wchodzi:

1. Kontrola jakości - system oceny studentów,
2. Kontrola jakości przez zarządzanie jakością procesu dydaktycznego,
3. Kontrola jakości poprzez system ankietowania studentów,
4. Promocja jakości przez system stypendiów naukowych,

5. Kontrola jakości przez system weryfikacji planów i programów studiów,
6. Kontrola jakości przez system przepływu informacji,
7. Kontrola jakości poprzez zasady dyplomowania,
8. Kontrola jakości poprzez zarządzanie kierunkiem,
9. Kontrola jakości poprzez weryfikację zakładanych efektów kształcenia,
10. Kontrola jakości poprzez badanie losów absolwentów.

Wydział Ekonomiczny określił strukturę zarządzania kierunkami realizowanymi w tej podstawowej jednostce organizacyjnej, którą podporządkował analizie, ocenie i doskonaleniu efektów kształcenia. Dokonane zmiany, które przeprowadzono w roku akademickim 2013/2014 oraz 2014/2015 związane były z jeszcze silniejszym powiązaniem koncepcji kształcenia z deklarowanymi i osiąganymi efektami kształcenia.

W funkcjonującą dotąd strukturę zarządzania kierunkiem *turystyka i rekreacja*, której podstawowymi składnikami byli Dziekan Wydziału oraz Prodziekani – ds. Jakości kształcenia, Oferty Dydaktycznej oraz Studentów, włączono trzy nowe jednostki organizacyjne. Są nimi odpowiednio:

- Prodziekan ds. Jakości kształcenia,
- Menedżer kierunku,
- Zakład Metodyki Nauczania.

Dla wszystkich wskazano podstawowy zakres zadań, kompetencji i odpowiedzialności, a także ustalono relacje pomiędzy wszystkimi podmiotami działającymi na rzecz oceny efektów kształcenia.

Ramowo określone zadania Prodziekana ds. Jakości kształcenia sprowadzono do inicjowania/wypracowania Systemu Zarządzania Jakością, zarządzania retencją, pomiaru i analizy stopnia osiągania efektów kształcenia, nadzoru nad hospitowaniem zajęć, analizy wyników, nadzoru nad szkoleniem kadry dydaktycznej, procesu wyboru specjalności oraz realizacji zadań wynikających ze strategii Uczelni.

Zadania menedżera kierunku dotyczą przede wszystkim procesu kształcenia, a w szczególności kierowania Zakładem Dydaktycznym, tworzenia propozycji obsady przedmiotów dla danego kierunku i specjalności studiów, przeprowadzania hospitacji zajęć w ramach kierunku i specjalności, dokonywania semestralnej oceny wykładowców prowadzących zajęcia w ramach danego kierunku i specjalności, wskazania koordynatorów poszczególnych przedmiotów dla danego kierunku i specjalności studiów i nadzoru nad ich działalnością, zapewnienia korelacji między treściami przedmiotów dla danego kierunku i specjalności, analizy programu kształcenia danego kierunku i specjalności, współpracy w zakresie rekomendowania potencjalnych partnerów biznesowych oraz nawiązywania i utrzymywania relacji z przedstawicielami pracodawców, pozyskiwania miejsc praktyk i staży studenckich, kontaktów ze studentami w celu omówienia programu kierunku i specjalności, poznania opinii studentów na temat kierunku i specjalności.

Menedżer kierunku *turystyka i rekreacja* przy realizacji swoich zadań korzysta ze wsparcia koordynatorów przedmiotów.

Podstawowe zadania Zakładu Metodyki Nauczania związane są m.in.: z organizacją szkoleń dydaktycznych dla pracowników, nadzorem nad tworzeniem i gromadzeniem kart przedmiotów, scenariuszy i pozostałej dokumentacji przedmiotu, nadzorem nad tworzeniem kursów e-learningowych na platformie modle czy przeprowadzaniem hospitacji zajęć.

Dziekan Wydziału powołał ponadto w roku 2014 na potrzeby kierunku *turystyka i rekreacja* - Radę Turystyki i Rekreacji .

Analizując i oceniając zadania przypisane tym jednostkom należy zauważyć ich kompleksowość, spójność oraz całościowe ujęcie wszystkich podstawowych czynników determinujących jakość kształcenia w kontekście oceny efektów kształcenia.

W wypełnieniu wymogu, aby ocena efektów kształcenia stanowiła podstawę rewizji programu studiów i metod jego realizacji władze Wydziału, budując nową strukturę

zarządzania kierunkiem, w sposób szczególny eksponują systematyczność i kompleksowość przeprowadzanych analiz i ocen.

Podstawową formą nadzoru nad procesem kształcenia w wyniku, którego zostaną osiągnięte określone efekty kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* jest nadzór nad dokumentacją przedmiotów (karty przedmiotów) sprawowany bezpośrednio przez Zakład Metodyki Nauczania we współpracy z Koordynatorami przedmiotów. Proces tworzenia i ewaluacji kart przedmiotów i dokumentów dodatkowych określa odrębna procedura. Zadaniem Koordynatorów przedmiotów jest merytoryczny nadzór nad przedmiotem i treściami programowymi. Koordynator przedmiotu we współpracy z Menedżerem kierunku przedstawia również propozycje obsady zajęć, która ostatecznie leży w zakresie kompetencji Dziekana. W doborze obsady kadry dydaktycznej brane są pod uwagę kwalifikacje naukowe i doświadczenie zawodowe oraz wyniki ankiety dydaktycznej przeprowadzanej wśród studentów pod koniec każdego semestru. Proces ankietowania określa odrębna procedura.

Reasumując można stwierdzić, że Wydział Ekonomiczny w Szczecinie WSB w Poznaniu określił w pełni zadowalający sposób strukturę WSZJK. Jego wewnętrzna budowa daje przekonujące podstawy do stwierdzenia, że stworzony system stanowi sprawną podstawę oceny programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości efektów kształcenia. Wydział prowadził kompleksowe i systematyczne przedsięwzięcia dotyczące oceny efektów kształcenia.

Narzędzia i mechanizmy służące monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia w tym efektów kształcenia zastosowanymi w roku akademickim 2013/2014 oraz 2014/2015 były m.in. następujące:

- semestralna ankieta oceny wykładowców, którą wypełniają studenci Wydziału WSB – ankieta jest przekazywana studentom drogą elektroniczną – extranetem,
- coroczna ankieta oceny jakości usług edukacyjnych świadczonych przez WSB, którą wypełniają studenci ,
- coroczne badania Pracodawców współpracujących i niewspółpracujących z WSB w Poznaniu ---kwestionariusz wykładowcy badający aktywność naukową i publikacyjną kadry naukowo-dydaktycznej oraz pracowników dydaktycznych w danym roku kalendarzowym,
- specjalna skrzynka mailowa, na którą swoje uwagi dotyczące funkcjonowania Uczelni mogą zgłaszać studenci,
- anonimowa ankieta dotycząca wywiadu z przebiegu praktyki, stażu, miejsca zatrudnienia studentów WSB,
- zebrania Katedr i Zakładów Dydaktycznych, w trakcie których omawiane są sprawy bieżące, jakościowe,
- monitorowanie jakości e-learningowych materiałów dydaktycznych,
- monitoring poziomu zdawania egzaminów, (Dziekanat prowadzi statystyki w układzie semestru, które są poddawane analizie przez Dziekana i stanowią podstawę do wprowadzenia działań naprawczych np.: wprowadzenie dodatkowych, bezpłatnych zajęć dla studentów z takich przedmiotów jak matematyka, statystyka
- stałe dyżury pracowników i Władz Wydziału oraz okazjonalne spotkania ze studentami zarówno z inicjatywy Wydziału, studentów, jak i organizacji i grup studenckich stanowią istotną płaszczyznę do wymiany doświadczeń, a przez to są doskonałym źródłem informacji dotyczącym oceny procesu dydaktycznego przez studentów,
- szkolenia z zakresu metodyki nauczania oraz aktywnych form dydaktycznych dla kadry naukowej WSB,
- zajęcia dodatkowe dla kandydatów na studia, które odbywają się w ramach Zimowej Akademii Umiejętności, z zakresu matematyki, języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie oraz geografii,
- wspieranie dydaktyki przez zewnętrzne podmioty (np. Program Partnerstwa

Biznesowego).

- Biuro Karier organizujące corocznie szereg szkoleń, na bieżąco współpracując z firmami komercyjnymi. Ponadto organizuje praktyki, płatne staże, miejsca pracy, wspiera studentów w przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych, gromadzi opinie studentów nt. firm, w których organizowane były staże i praktyki.

Na spotkaniu zespołu oceniającego PKA z dziekanem Wydziału, Komisją ds. jakości kształcenia i Menedżerem kierunku przedstawiono najważniejsze informacje dotyczące funkcjonowania systemu w zakresie: weryfikacji efektów kształcenia, w tym końcowych efektów kształcenia, weryfikacji efektów kształcenia zdobywanych na praktyce zawodowej, przeglądów programowych, oceny jakości kadry, oceny systemu oceny studentów, oceny systemu informacyjnego. Poinformowano, iż prowadzone są systematyczne działania służące weryfikacji efektów kierunkowych, spójności efektów przedmiotowych z efektami kierunkowymi, analizowane są treści kształcenia prezentowane w sylabusach pod kątem aktualności treści, dostosowania do wymogów rynku pracy. Stwierdzono, iż opinie studentów są uwzględniane zarówno te wynikające z ankiet, jak i bezpośrednich kontaktów dziekana i prodziekana ze studentami. Poinformowano, iż w ubiegłym roku nie prowadzono hospitacji na kierunku *turystyka i rekreacja*, a jedynie opracowano arkusz hospitacyjny i działania te zostaną podjęte w nadchodzącym roku akademickim. Zespół Oceniający otrzymał do wglądu dokumenty źródłowe potwierdzające funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia na Wydziale. Zapoznał się także z wynikami badań dotyczących opinii o jakości kształcenia dokonanych przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości pozwolił na wprowadzenie działań doskonalących, co potwierdza jego skuteczność. I tak: Zarządzeniem nr 78 z dnia 30 września 2014 r. Dziekana Wydziału Ekonomicznego w Szczecinie WSB powołano Radę Turystyki i Rekreacji, której celem jest podejmowanie działań na rzecz rozwoju oferty dydaktycznej i wzmocnienia profilu praktycznego Kierunku *Turystyka i rekreacja*, w tym m.in.: opiniowanie programów zajęć i efektów kształcenia uwzględniających praktyczny profil kształcenia, opiniowanie sylwetki absolwenta, opiniowanie programów praktyk oraz umożliwianie ich odbywania w reprezentowanych podmiotach gospodarczych, rekomendowanie praktyków mogących sprostać pracy dydaktycznej na Kierunku *Turystyka i rekreacja*.

Posiedzenia Rady Kierunku *Turystyka i rekreacja* odbywają się co najmniej jeden raz w roku akademickim i są one zwoływane przez Menedżera kierunku. Podjęte zostały prace nad systemem standaryzacji ocen studentów. System ten będzie zawierał tabele ocen wraz z przyjętymi kryteriami i wymaganiami oraz wagami przypisanymi do poszczególnych kryteriów. Opracowywane są tabele dla potrzeb przeprowadzenia egzaminu dyplomowego i to zarówno w części obejmującej obronę pracy jak i w części stanowiącej egzamin kierunkowy. Trwają prace nad wdrożeniem od dnia 1 października 2015 roku programu „Plagiat”. Podjęto decyzje, z uwagi na niską zwrotność ankiet studenckich o zmianie formy ankietowania z elektronicznej na „papierową”.

Zespół oceniający PKA zaleca podjęcie działań zapewnienia spójności między efektami określonymi dla praktyki zawodowej a efektami kierunkowymi, weryfikacji jakości prac dyplomowych i etapowych, przeglądu sylabusów w celu zapewnienia spójności między efektami przedmiotowymi a treściami kształcenia i efektami kierunkowymi.

Na podstawie przeprowadzonych podczas wizytacji rozmów i spotkań można uznać, iż ocena dostępności informacji na Wydziale, w zakresie oceny jakości kształcenia odbywa się w drodze codziennej obserwacji, jak i w sposób systemowy. Informacje związane z ofertą kształcenia, która adresowana jest do studentów oraz kandydatów na studia, pozyskiwane są w oparciu o analizę instrumentów zbierania informacji. Za takie uznać można mechanizmy pozwalające na identyfikację informacji zawartych w informatorze Uczelni czy stronie internetowej, ale również uzyskane z Dziekanatu i Biura Karier i Praktyk. Opis efektów kształcenia kierunkowych oraz przedmiotowych udostępniony jest studentom na platformie Moodle poprzez osobiste konta internetowe w sieci Extranet. Obok opisu efektów kształcenia

syllabusy zawierają treści kształcenia, efekty przedmiotowe, informację dotyczącą liczby punktów ECTS, formy i sposoby weryfikacji efektów kształcenia oraz zaliczenia przedmiotu oraz szczegółowe wskazanie literatury przedmiotu.

Ważnym źródłem informacji są ankiety adresowane do interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Rezultaty tych badań ankietowych, po ich ocenie i przetworzeniu są udostępniane w Intranecie pracowniczym dla każdego wykładowcy.

Innym rozwiązaniem pozwalającym na zebranie, a następnie upowszechnianie informacji będących skutkiem badania jakości kształcenia, a realizowanym w ramach projektu Badanie Atrybutów Marki, są coroczne prezentacje wyników badania i przekazywanie jego wyników w wersji elektronicznej wszystkim członkom kadry zarządzającej Uczelni. W razie potrzeby, dla celów zarządczych, zagregowane dane mogą być przedstawione w sposób bardziej szczegółowy np. z podziałem na kierunki, tryby, roczniki etc. Kierunek *turystyka i rekreacja* z uwagi na relatywnie krótki okres funkcjonowania na Wydziale zostanie kompleksowo objęty tymi informacjami .

Reasumując powyższe ustalenie można stwierdzić, że na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie WSB w Poznaniu funkcjonuje system upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian.

8.2).

Interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni biorą aktywny udział w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości w Uczelni. Spotkanie zespołu oceniającego z kadrami akademicką prowadzącą zajęcia na kierunku *turystyka i rekreacja* pozwala zauważyć, iż nauczyciele są bardzo zaangażowani w rozwój kierunku. Wskazują na dobre perspektywy jego dalszego rozwoju, identyfikują szanse i zagrożenia. Natomiast udział studentów w procesie budowania jakości kształcenia jest zapewniony poprzez członkostwo w Radzie Samorządu Studenckiego (RSS) oraz udział przedstawicieli w obradach Rady Wydziału z prawem głosu.

Wśród studentów przeprowadzany jest proces ankietyzacji dotyczący prowadzonych zajęć. Kwestionariusz ankietowy pozwala studentom na swobodną wypowiedź oraz ocenę procesu kształcenia na Uczelni. Studenci kierunku *Turystyka i rekreacja* w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu na Wydziale w Szczecinie są zainteresowani jakością kształcenia. Spotkanie ze studentami pokazało również, że posiadają ponadprzeciętne wprawienie teoretyczne, które wynika z dostępności dokumentów obowiązujących w tych ramach w Uczelni. Studenci nie mają jednak poczucia wpływu na zajęcia, z uwagi na nieprawidłowo według nich skonstruowany kwestionariusz ankietowy oraz strach przed brakiem anonimowości. To drugie zjawisko występuje przy okazji wypełniania pytań otwartych. Studenci wiedzą po co są ankietyzowani, jednak nie dostrzegają celu procesu, gdyż w ich przekonaniu nauczyciele akademicy i tak nie wprowadzą formułowanych przez nich uwag w życie. Analiza kwestionariusza ankiet potwierdza obserwację studentów, dotyczącą małej użyteczności badanych przez ankietę aspektów. Jeżeli chodzi o przedstawicieli studentów w organach kolegialnych Uczelni i jednostki, dokumentacja wskazuje na małe zaangażowanie samorządu studentów w prezentowaniu stanowiska studentów. Głównym czynnikiem zdaje się być w tej kwestii specyfika samorządu, która zorganizowana jest w strukturze Uczelnianej. Samorząd pod względem formalnym uczestniczył we wszystkich wymaganych prawnie czynnościach, jednak spotkanie z przedstawicielami samorządu pokazało, że akcenty w działalności studenckiej położone są przede wszystkim na kwestie kulturalno-promocyjne.

Przedstawiciele Samorządu Studentów nie uczestniczą w spotkaniach PSRP, co przekłada się na znikomą świadomość wpływu studentów na jakość kształcenia, optymalizację osiąganych efektów kształcenia i ich dostosowywanie do aktualnego poziomu wiedzy i wymagań otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy. Samorząd Studentów zdaje się mieć nieco odmienne cele skoncentrowane wokół wydarzeń promocyjno-

kulturalnych, co potwierdzają spotkania z przedstawicielami studentów, jak i z samymi żakami – którzy o działalności samorządu wiedzą bardzo niewiele.

System zakłada, iż na podstawie badań przeprowadzanych wśród absolwentów oraz studentów wyciągane są wnioski w zakresie przydatności poszczególnych przedmiotów, które były realizowane na wizytowanym kierunku. Weryfikacja ta odbywa się pod kątem zawodowych potrzeb studentów. Z uwagi na krótki okres funkcjonowania kierunku na Wydziale Ekonomicznym badania absolwentów kierunku *turystyka i rekreacja* rozpoczęły się roku akademickim 2014/2015. Wydział Ekonomiczny w Szczecinie jako część grupy Wyższych Szkół Bankowych podlega Badaniu Atrybutów Marki. Jest to kompleksowe badanie, w którym Uczelnia prosi o wypełnienie ankiet zarówno studentów, absolwentów, pracowników i pracodawców. Badanie przeprowadzane jest co roku. Ankiety wypełniane są przez studentów elektronicznie w extranecie. W przypadku braku założonej zwrotności ankiet, studenci są proszeni o wypełnienie papierowych wersji. Identycznych z elektronicznymi. Ankieta BAM jest bardzo obszerną formą badania, pytania zajmują 5 stron. Studenci są w niej pytani o wiele kwestii związanych ze studiowaniem - począwszy od wizerunku Uczelni, poprzez ofertę programową, zajęcia, prowadzących, obsługę procesu dydaktycznego, aż po kwestie związane z życiem studenckim. Oprócz pytań zamkniętych, studenci mogą napisać co chcieliby poprawić w funkcjonowaniu WSB, oraz jakich informacji im brakuje. Na podstawie wyników ankiet przygotowywany jest szczegółowy raport który trafia do Władz.. Ankieta dotycząca prowadzących jest znacznie krótsza, zawiera 10 pytań zamkniętych i miejsce na uwagi. Podobnie jak ankieta BAM wypełniana jest elektronicznie. Do wyników ma dostęp między innymi Samorząd Studencki. Powołana Rada Kierunku *Turystyka i rekreacja*. Jak już wspomniano z uwagi na krótki okres funkcjonowania kierunku *turystyka i rekreacja* brak jest jeszcze wniosków pozwalających na jednoznaczne oceny tego kierunku przez absolwentów i studentów.

Udział interesariuszy zewnętrznych w procesie zapewniania jakości kształcenia uwzględniony jest w Systemie zarządzania jakością kształcenia na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu. Ponadto zapewniony jest w procedurach Programu Partnerstwa Biznesowego, która określa zasady opiniowania kierunków studiów i specjalności przez pracodawców, oraz Badaniu Atrybutów Marki (Uchwała nr 2/2/2010 Rady Koordynacyjnej z dnia 14 marca 2010 r, w sprawie przyjęcia „Koncepcji wdrożenia atrybutów marki WSB do wnętrza organizacji”). System pomiaru atrybutów marki i oceny Uczelni w opinii interesariuszy, ma charakter kompleksowy. Obejmuje interesariuszy wewnętrznych oraz zewnętrznych, określa cele i charakter przeprowadzania badań, wskazuje formy i metody wykorzystywane przy badaniach, a także procedurę konsultacji i prezentacji wyników. Na podstawie przedstawionej dokumentacji a przede wszystkim w wyniku spotkania zespołu oceniającego z przedstawicielami rynku pracy Szczecina -sektora turystyki i rekreacji - wynika, że w procesie określenia celów i efektów kształcenia wizytowanego kierunku oraz perspektywy jego rozwoju brali i biorą udział zewnętrzni interesariusze.

Elementem wprowadzającym pracodawców w problematykę kształcenia było spotkanie na temat określenia właściwej z punktu widzenia pracodawcy sylwetki absolwenta, efektów kształcenia, zasad przyznawania punktów ECTS przypisanych do przedmiotów oraz siatki godzin. W siatkę godzin wpięte są zajęcia ćwiczeń praktycznych co należy uznać za właściwe. Efekty kształcenia przypisane do przedmiotów szczególnie umiejętności i kompetencje społeczne są realizowane w różnorodnych formach a ich modyfikacja następuje w procesie przygotowywania na kolejny rok akademicki nie później jednak niż do 30 kwietnia. Jest to jednocześnie czas reakcji na wnoszone drogą bezpośrednich spotkań lub za pomocą korespondencji mailowej przez pracodawców wniosków. Wydział otwierając się na zapotrzebowanie rynku turystycznego a także odpowiadając na głosy pracodawców wprowadził studia menadżerskie z modułem menadżera jednostek hotelowych, SPA i Wellness zapewniając możliwość zdobycia kwalifikacji niezbędnych do kreowania turystyki i rekreacji oraz umiejętności stosowania nowoczesnych metod zarządzania w tej branży. Poza

tym Wydział Ekonomiczny w Szczecinie we współpracy z Instytutem Kształcenia Zawodowego w Gorzowie Wielkopolskim prowadzi kurs rekreacji ruchowej. W jego obszarze mieszczą się takie moduły jak: trener personalny, animator sportu a także jazda konna i samoobrona. Wśród pracodawców współpracujących z wizytowaną jednostką widnieją:

- Urząd Marszałkowski
- Zachodniopomorska Izba Turystyki
- Fundacja Moja Łasztownia
- Polska Żegluga Morska S.A.
- Unity Line
- Polstim Żegluga Szczecińska
- Lewiatan
- Centrum Usług Szkoleniowo- Doradczych
- Biuro Podróży Orbis
- Fenix Travel.

Krótki czas funkcjonowania kierunku uniemożliwił podjęcie daleko idących działań zmierzających do stworzenia przestrzeni współpracy na płaszczyźnie promotor – student – przedsiębiorca, a tym samym realizacji prac licencjackich lub badań naukowych na zamówienie rynku pracy. Niemniej jednak podejmowane obecnie działania zmierzają do inicjacji współpracy z przedsiębiorcami. Tym samym powstaje realna płaszczyzna w zakresie wspólnych działań oraz projektów.

W proces zapewniania jakości oraz jej budowy włączeni zostali przedstawiciele rynku pracy. Mimo nie do końca zaawansowanych procedur udział pracodawców należy uznać za pełny.

Reasumując można stwierdzić, że udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie WSB w Poznaniu jest znaczny. Zaangażowanie studentów w jakość kształcenia i ich wpływ na jego doskonalenie jest zauważalny. Ocena udziału interesariuszy zewnętrznych jest bardzo widoczna a zidentyfikowane w toku oceny jakości kształcenia podejmowane przez nich działania przyczyniają się do dostosowania efektów kształcenia do aktualnego poziomu wiedzy oraz wymagań otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy co zostało wyraźnie podkreślono na spotkaniu zespołu oceniającego z przedstawicielami rynku pracy.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	Działalność naukowa	Działalność między-narodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	+/-	+
umiejętności	+	+	+	+	+/-	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+/-	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1) Struktura zarządzania kierunkiem *turystyka i rekreacja* pozwala na osiągnięcie celów dydaktycznych. Wewnętrzny system zapewnienia jakości obejmuje najważniejsze

obszary procesu dydaktycznego i pozwala na przeglądy programowe, ocenę zajęć i kadry, weryfikację efektów kształcenia w tym procesie dyplomowania, praktyk zawodowych. Działania, które podjęła Uczelnia w zakresie systemu zapewniania jakości SJZK umożliwiają stałe doskonalenie procesu kształcenia. Na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie WSB w Poznaniu funkcjonuje system upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian. Jego ocena jest w pełni zadowolająca.

8.2) W proces zapewniania jakości oraz jej budowy włączeni zostali przedstawiciele rynku pracy. Mimo nie do końca zaawansowanych procedur udział pracodawców należy uznać za pełny. Udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości na Wydziale Ekonomicznym i w całej Uczelni jest zauważalny. W procesie zapewniania jakości kształcenia biorą udział studenci, absolwenci i pracodawcy. Uwagi i komentarze interesariuszy zewnętrznych - przedstawicieli sektora turystyki i rekreacji mają istotny wpływ na poprawę jakości kształcenia, co jest szczególnie ważne dla realizacji praktycznego profilu studiów.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		Wyróżniająco (6)	W pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
1	Koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	Program studiów		X			
4	Zasoby kadrowe		X			
5	Infrastruktura dydaktyczna			X		
6	Prowadzenie badań naukowych					
7	System wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	Wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Kierunek *turystyka i rekreacja* ma pełne możliwości dalszego rozwoju z uwagi na zainteresowanie kandydatów oraz oczekiwania rynku pracy. Rozwój kierunku na Wydziale Ekonomicznym w Szczecinie WSB w Poznaniu wymaga podjęcia działań prowadzących do: unowocześnienia infrastruktury dydaktycznej, w szczególności nasycenia treści kształcenia w odpowiednie narzędzia informatyczne, w tym oprogramowanie specjalistyczne, zwiększenie udziału zajęć terenowych prowadzonych w warunkach rzeczywistego środowiska pracy, umiędzynarodowienia kształcenia poprzez specjalności wykorzystujące położenie geograficzne Szczecina, treści kształcenia (w tym języki obce) sprzyjające internacjonalizacji kształcenia, pogłębienia współpracy Biura Karier z otoczeniem gospodarczym, w tym sektora turystyki i rekreacji.

Wewnętrzny system powinien być doskonalony w celu skutecznego podnoszenia poziomu prac dyplomowych i wymagań jakościowych wobec studentów. Należy rozwijać współpracę z Uczelniami europejskimi w celu wymiany doświadczeń w zakresie kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym z zakresu szeroko rozumianej turystyki.

Należy rozwijać pozyskiwanie strategicznych partnerstw biznesowych dedykowanych konkretnej specjalności na kierunku *Turystyka i rekreacja* (zajęcia prowadzone przez partnerów, wizyty studyjne, staże); włączanie w program kierunku certyfikacji różnych organizacji (w tym międzynarodowych) dzięki odpowiedniej zawartości treści merytorycznych przedmiotów. Należy również wzmocnić współpracę z absolwentami kierunku.